菩提墮犯發露悔除釋

藏文漢譯對照本繁體

【爐香讚】

爐香乍爇　法界蒙薰

諸佛海會　悉遙聞　隨處結祥雲

誠意方殷　諸佛現全身

南無香雲蓋菩薩摩訶薩（三稱）

【三皈依】

南無皈依佛　皈依法　皈依僧（三稱）

【發菩提心】

我今發心　不為自求　人天福報　聲聞緣覺　乃至權乘

諸位菩薩　唯依最上乘　發菩提心　願與法界眾生

一時同得　阿耨多羅三藐三菩提

【四弘誓願】

眾生無邊誓願度　煩惱無盡誓願斷

法門無量誓願學　佛道無上誓願成

【歸命本師】

南無本師釋迦牟尼佛（三稱）

【開經偈】

無上甚深微妙法　百千萬劫難遭遇

我今見聞得受持　願解如來真實義

菩提墮犯發露悔除釋

題　解

此論講解依對三十五佛發露悔除以淨化菩提薩埵之墮犯的方法。其所註釋佛經本典即《大寶積經》中之優波離會（後單行稱為《聖三蘊經》）。此論標題，譯者認為應當譯作《菩提墮犯發露悔除釋》。東北目錄中作《菩提過犯懺悔註》（D4005），其「懺悔」一詞係延續對梵文 deśanā（藏文 bshags pa）的常見譯法，譯者已作有專文討論其歷史謬誤，並主張沿用玄奘的「發露悔除」這一標準譯例。其「過犯」一詞，雖非屬錯誤譯法，但經題中梵文 āpatti 及其藏文對譯 ltung ba 皆有「墮」之含義，因此譯作「墮犯」應為更佳，並符合玄奘譯例。關於作者，如藏文本跋中所記，此論作者歸屬「大軌範師聖龍猛」、由印度親教師寂護（Śāntarakṣita）與西藏譯師尼瓦天音（rnyi-ba Devaghoṣa）翻譯校勘。這裡的「大阿遮利耶聖龍猛」是否與古印度著名中觀宗師龍猛（龍樹）菩薩為同一人，尚可觀察。西藏著名覺囊派祖師多羅那他（Tāranātha）在其《墮犯發露悔除釋義》（ltung bshags kyi ’grel pa）中，對此論作者歸屬龍猛甚至印度著述皆持存疑態度。考慮到寂護尊者來西藏之後的傳譯活動（如開啟藥師七佛法門等），我們至少可說此論為寂護尊者傳譯之作。考西藏大藏經丹珠爾中亦有另一部作者歸屬勝敵（Jetāri），由尼泊爾班智達（bal po'i paṇḍita，具體名稱不詳）與西藏譯恰譯師（chags lo tsā ba [chos rje dpal]）翻譯的《菩提墮犯發露悔除釋 – 菩提薩埵學次第》（byang chub kyi ltung ba bshags pa'i ’grel pa byang chub sems dpa'i bslab pa'i rim pa/bodhyāpattideśanāvṛttibodhisattvaśikṣākrama）。這兩部註疏為此後西藏本土關於三十五佛法門的著述開闢了先河，並因具有印度傳譯的佛教經典釋義傳統，提供了對理解三十五佛名稱含義及其修習義理有助益的信息，正為漢傳佛教中所缺如，故將此二部翻譯為漢文非僅必須，且為理解寂護尊者中觀宗見及其對於佛法修行中的實際貫徹，當有極大價值。

【藏文文本校訂說明】

本譯藏文對照部分使用的是圓滿法藏佛典漢譯計畫建議採用的 Esukhia-Barom 德格版大藏經電子文本（{D4005}178a.4-187b.3，下載時間為 2019 年 9 月），翻譯過程中與《中華大藏經丹珠爾對勘本》བསྟན་འགྱུར་དཔེ་བསྡུར་མ།（以下簡稱《對勘本》）進行了校對，發現不少電子化過程中出現的文字錯誤；同時，對於藏文文本自身存在的異文也依據《對勘本》校對結果進行了優化。對於個別據《對勘本》亦無法釐定之處，覆核 BDRC 提供的納塘版丹珠爾 སྣར་ཐང་བསྟན་འགྱུར་ 中該論文本以抉擇。這些具體都在註釋中予以說明。

•བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལྟུང་བ་བཤགས་པའི་འགྲེལ་པ།（བསྟན་འགྱུར་དཔེ་བསྡུར་མ།《中華大藏經丹珠爾對勘本》/ 中國藏學研究中心《大藏經》對勘局，北京，中國藏學出版社，1994）

•བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལྟུང་བ་བཤགས་པའི་འགྲེལ་པ།（སྣར་ཐང་བསྟན་འགྱུར་ 納塘版丹珠爾 BDRC W22704-3376-422-446）

【聖三蘊經本經文句漢譯說明】

凡此論所引《聖三蘊經》本經中文句的漢譯，均採用譯者本人所作新譯（《聖三蘊經》三語對照新譯附《總發露悔除文》新譯 /Sherab Chen，2019），為便於對照，譯文附錄於後。

༄༅། །བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལྟུང་བ་བཤགས་པའི་འགྲེལ་པ།<«སྣར་»ལ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་... མཛད་པ་བཞུགས། ཞེས་འདོད།>

菩提墮犯發露悔除釋

藏漢對照本繁體

༄༅། །རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བོ་དྷི་པཏྟི་དེ་ཤ་ན་བྲྀཏྟི<«སྣར་»བྲྀཏྟི།>།

梵語：bodhyāpattideśanāvṛtti.

བོད་སྐད་དུ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལྟུང་བ་བཤགས་པའི་འགྲེལ་པ།

藏語：byang chub kyi ltung ba bshags pa'i 'grel pa/

漢語：菩提墮犯發露悔除釋。

འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

禮敬聖妙吉祥。敬禮薄伽梵釋迦牟尼。

བདེ་གཤེགས་གང་ཞིག་མི་རྟོག་<«པེ་»རྟོག>ཐུགས་ཆུད་རྟོག་མེད་ཐམས་ཅད་མཁྱེན། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོས་འགྲོ་དོན་མཛད་པའི་གཙོ་ཏམ་ཕྱག་འཚལ་ནས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ལྟུང་བ་དག་བྱེད་བྱང་ཆུབ་ལྟུང་བཤགས་ནི། །སེམས་ཅན་ཀུན་ལ་ཕན་ཕྱིར་ལུང་དང་མན་ངག་གིས་བཤད་བྱ། །

善逝孰證無分別離分別一切智
大悲饒益眾生者喬達摩前敬禮
為利一切有情依教及教授講說
淨菩薩墮犯菩提墮犯發露悔除

རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་སྐུ་གསུམ་དང་ལྡན་པའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་དམ་པའི་ཆོས་མང་པོ་གསུངས་པ་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པ་ནི་ལུང་གི་ཆོས་གསུང་རབ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་སུ་འདུས་ཏེ། དེའི་ནང་ནས་མདོའི་སྡེ་ཞེས་བྱ་བར་འདིར་<«པེ་»«སྣར་»འདི།>འགྱུར་ལ། བཅུ་གཉིས་པོ་ཡང་བསྡུས་པས་སྡེ་སྣོད་གསུམ་སྟེ། དེ་ལས་[178b]འདི་ནི་མདོ་སྡེ་ཞེས་བྱ་བར་ཡང་འགྱུར་ལ། གཙོར་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་འདུལ་བ་ཡིན་ཏེ། གཞི་དང་ཡན་ལག་གཉིས་ཀ་སྟོན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

一切智之佛薄伽梵具三身之釋迦牟尼佛為一切有情利益所宣說眾多正法，一切總集皆可攝入十二分教之中。其中此處［所講者］為契經。十二分亦可攝為三藏，在［三藏］中此仍稱為契經，而主要是大乘毗奈耶，因為開示本事與支分二者的緣故。

དེ་ལ་སྔོན་བྱུང་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལྟད་མོ་ཅན་ལ་སོགས་པ་<«ཅོ་»+ལ་མེད།>ལས་དང་པོ་པ་སོ་ལྔས་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཏུ་བསོད་སྙོམས་ལ་བྱོན་པས་ཆང་འཚོང་མའི་བུ་འོག་ཏུ་ཤི་བའི་ལྟུང་བ་བཤགས་པའི་དོན་དུ་འཕགས་པ་ཉེ་བ་<«པེ་»«སྣར་»བར།>འཁོར་ལ་བསྐུར་<«པེ་»«སྣར་»བསྐུལ།>ཏེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པའོ། །རྗེས་སུ་འཇུག་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རིགས་ཅན་གྱི་ལམ་གྱི་ཡན་ལག་ཏུ་འགྱུར་རོ། །

於此往事因由，有初業菩提薩埵娛樂者等三十五人往王舍城乞食，致使鬻酒女之子死亡，為發露悔除此等墮犯而請聖者優波

離請佛為說［此經］。隨後成為具菩提薩埵種姓者道之支分。

ཡང་ན་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཀྱི་བྲམ་ཟེ་ཁམས་<«པེ་»«སྣར་»ཁམ།>པ་སྐྱེས་ཞེས་བྱ་བས་ཉ་པ་སོ་ལྔ་ལ་ལམ་ལོག་པ་བསྟན་པས་ཉ་མགོ་བོ་<«པེ་»«སྣར་»-བོ།>སོ་ལྔ་བར་གྱུར་པའི་དོན་དུ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལ་ལ་ནས་བཤད་དེ། །དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་བརྩེགས་པའི་གཞུང་མ་ཡིན་ནོ། །

又復有人說此係王舍城婆羅門名為界生者，因對三十五漁夫開示邪道而生三十五魚頭因緣。此非《寶積經》正典所載。

དེ་ཉིད་བཤད་པ་ནི་དགོས་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་སོགས་པ་<«པེ་»«སྣར་»-ལ་སོགས་པ།>བཞིར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་དག་གང་ཞེ་ན། དགོས་པའི་དོན་ལ་ནི་རྣམ་པ་ལྔ་སྟེ། བརྗོད་བྱ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ལྟུང་བ་དང་དེ་འདག་པའི་ཐབས་སོ། །རྗོད་བྱེད་ནི་གཞུང་དེ་<«པེ་»«སྣར་»འདི།>དག་གོ། །དགོས་པ་ནི་ལྟུང་བ་དེ་དག་པར་བྱེད་པའོ། །དགོས་པའི་ཡང་དགོས་པ་ནི། དེས་སངས་རྒྱས་ཉིད་འཐོབ་པའོ། །འབྲེལ་པ་ནི་ཐབས་དང་ཐབས་ལས་བྱུང་བ་སྟེ་ཤུགས་ཀྱིས་བསྟན་པའོ། །

應知此中所說有所需等等四。何為其四？所需之義者有五：所詮者即菩提薩埵之墮犯及其淨化之方便；能詮者即彼經文等；所需者即淨化彼等墮犯；所需之所需者，即由此而證得佛位；相屬者即方便及方便所生，引轉開示。

བསྡུས་པའི་དོན་ནི་ཕུང་པོ་གསུམ་མམ། བདུན་དག་པའམ། ཡང་ན་སྟོབས་བཞི་པོ་ན་ཡིན་ནོ། །ཞར་ལ་བརྒལ་ལན་ལ་སོགས་པ་གསུམ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

攝義者，三或七蘊淨化，亦或唯是四力。隨應有反駁回答等三

亦應了知。

མན་ངག་ནི་མངོན་པར་རྟོགས་པ་སྟེ། མཚམས་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་བྱས་པ་ཆེན་པོས་ནི། བར་མ་ཆད་པར་ཤིན་ཏུ་འགྱོད་པས་སྟོབས་བཞི་པོ་འདིས་ཟླ་བ་འམ་ལོ་ལ་སོགས་པར་ཡན་ལག་ལྔ་ས་ལ་གཏུགས་ཤིང་བཤགས་པས་དག་པའི་མཚན་མ་འབྱུང་ཞིང་དག་པར་འགྱུར་རོ། །བར་པས་ནི་ཐུན་དྲུག་ཏུ་ཟླ་བ་གཅིག་<«པེ»«སྣར»དྲུག>ཏུའོ། །ཐ་མས་ནི་ཐུན་གསུམ་དུ་ཞག་བདུན་དུའོ། །ལྟུང་བ་བྱུང་གི་<«པེ»«སྣར»གིས>དོགས་པ་ལ་ནི་ཆོས་ཀྱི་ཡན་ལག་གཅིག་གིས་སོ་<«སྣར»གིའོ>ཞེས་བྱ་བ་ནི་མན་ངག་གི་དོན་ཡིན་ནོ།།

教授者，即現觀［修習］，若［犯］無間等重大者，應無間斷以極大追悔依此四力，經月或經年，以五支觸地（行大禮拜）而作發露悔除，至淨相出現而得淨化。中等者，經一月［每日］六分。最下者，七日［每日］三分。若顧慮有所墮犯者，「應［每日］行此法支分一次」，此乃教授之義。

འོ་ན་འདི་ན་བདག་གིས་ཐོས་པ་ལ་སོགས་པ་དང་པོ་དང་ཐ་མ་མེད་པས་བཀའ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན<«པེ»—ཞེ་ནཱ>། དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འཕགས་པ་དཀོན་མཆོག་(བརྩགས་,བརྩེགས་)[1] པ་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་སྟོང་ཕྲག་བརྒྱ་པར་གླེང་གཞི་ལ་སོགས་པར་འདི་དག་ཐམས་ཅད་[179a]གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ནི་དེའི་ནང་ནས་དུམ་བུར་བཏོན་པས་དེ་མེད་པ་ལ་འགལ་བ་ཅི་ཡང་མེད་དོ།།

若有疑問：無「如是我聞」等起首及結束之語，應非佛說？［回答］並非如此，由於此經出於聖寶積十萬法門，其因緣等中皆已有說此等語，此經乃引自其中之一段，因此沒有這些文句無任何相違。

འོ་ན་ལྟུང་བའི་དངོས་གཞི་མེད་པར་བཤགས་པ་དེ་མི་ཤེས་སོ་ཞེ་ན། དེ་ནི་འདིའི་དང་པོ་དང་མཇུག་<«པེ་»འཇུག>གོ། །

若問：無墮犯實事則不知所發露悔除為何者？［回答］該事於此論起首已講。

སངས་རྒྱས་སུམ་ཅུ་སོ་ལྔ་པོ་ནར་ངེས་པ་ནི་སྔོན་གྱི་གདུལ་བྱ་སོ་ལྔའི་དོན་དང་སངས་རྒྱས་ཉེ་བ་ལ་དགོངས་པ་སྟེ། གཞན་མ་བྱོན་ཞིང་ཕྱག་མི་འཚལ་བ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འདིའི་འོག་ནས་དེ་དག་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ། །

確定僅有三十五尊佛是為往昔三十五所化（弟子）的利益而開示與其［各自］相近的佛，並非是說其他未出現則不作敬禮。因此［三十五佛名］之後便有「如是等（一切十方世界中）」之語。

ཕྱོགས་ཆད་པ་ནི་མེད་དེ། སྤྲུལ་པའི་སྐུ་སྐུ་ཚེ་རིང་བ་དང་དེ་ལྟར་བཞུགས་པ་དོན་མཛད་པ་འདིའི་ཕྱོགས་བཅུ་ན་རྟེན་<«པེ་»«སྣར་»བརྟེན།>པ་སྟེ་ཕྱོགས་བཅུ་ཞེས་པའོ<«སྣར་»བྱའོ།>། །

無限定方位，化身長壽如是安住而作利益，為此故說「十方」。

འདས་པ་དང་མ་འོངས་པའི་སངས་རྒྱས་ནི་དཔང་[2] པོར་མ་བཞག་སྟེ། ཀུན་རྫོབ་ལ་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

過去及未來之佛不立為證，因與世俗相違之故。

ཀུན་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མེད་ལ་བཞི་[3] <«པེ་»«སྣར་»གཞི།>སྨྲོས་པ་ནི་དོན་གྱིས་ཤེས་པར་བྱས་ལ་བློས་དམིགས་པ་སྟེ། བསྙན་ན་ནི་བཀའ་ལས་འདའ་བར་འགྱུར་ལ། ཚིག་བསྡུས་ནས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

不是所有［而只在個別佛名上］加「如來」［稱謂］，意在已知［如來之稱謂］，為心所緣，因為假若添加，則將違教言，是由簡略語開示的緣故。

སྟོབས་བཞི་པོ་ནས་སྡིག་པ་འཆགས་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བཞི་བསྟན་པ་དང་། མ་སྐྱེས་དགྲའི་འགྱོད་པ་བསལ་བའི་མདོར་དེ་བཞི་ཤིན་ཏུ་བསྔགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཉིས་ལ་གདམས་པའོ།།

唯以四力悔除諸惡者，即開示四佛法，及於《除未生怨之悔經》中以「此四是極可讚」之語而教誡二菩提薩埵者。

དེ་ལ་ཆོས་འདི་ཅི་ཞེ་ན། འཕགས་པ་ཉེ་བ་<«པེ་»«སྣར་»བས།>འཁོར་གྱིས་ཞུས་པ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེའི་ཚེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་<«པེ་»«སྣར་»ཀྱི།>ཉེ་བའི་གནས་<«པེ་»«སྣར་»-གནས།>ཉེ་གནས་ལ་འདུལ་བའི་བཀའ་སྡུད་པ་པོར་གཏད་པས་དགྲ་བཅོམ་པས་ཞུས་པས་སོ། །འདུལ་བ་གཏན་<«པེ་»«སྣར་»བཏན།>ལ་དབབ་པ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པའི་ལྟུང་བའི་གཞི་ལ་སོགས་པ་འདིས་གཏན་ལ་འབེབས་པའོ།།

若問此法為何？即〈聖優波離請問品〉，彼時薄伽梵策發近住弟子中集結毗奈耶教者，阿羅漢所作請求。決定毗奈耶者，即以此決定大乘者之墮犯事等。

དེ་ནི་ཁྱེ་བྲག་པ་ཡིན་ལ། སྤྱི་ནི་དཀོན་མཆོག་བརྩེགས་པ་ཞེས་སྨོས་སོ། །འདི་ལ་ཕུང་པོ་གསུམ་པ་ཞེས་ཀྱང་<«སྣར་»པོ་ཞེས།>གསུངས་ཏེ། ཕྱག་འཚལ་བའམ་བཤགས་པ་ལ་སོགས་པ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ལ་སོགས་ཏེ། ཕུང་པོ་གསུམ་པ་ཆུང་ངུ་ཡིན་ལ། ཆེན་པོ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།

彼是差別，總者即謂《寶積經》。於此亦說三蘊，謂敬禮、悔除等積集無量諸福德蘊等，三蘊是小而非大。

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལྟུང་བ་བཤགས་པ་ཞེས་པ་ལ། བྱང་ཆུབ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་སྟེ། དེ་ལ་སེམས་དཔའ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་<«པེ་»«སྣར་»ནི།>ལྷག་མའོ། །ཡང་ན་བྱང་ཆུབ་ལས་ཉམས་པས་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལྟུང་བ་ཞེས་གསུམ་པར་སྦྱར་རོ། །

謂「菩提墮犯發露悔除」，其中「菩提」者即大菩提之因，對此「薩埵」即是其餘［所未明說］；又復，因為是從菩提退減，故稱「菩提墮犯」，結合於三者。

དེ་ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལས་དང་པོ་པ་[179b]དང་། མོས་པས་སྤྱོད་པ་ལ་གནས་པ་སྟེ། ས་དང་པོ་ལ་སོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ནི་མ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

此復應知此［墮犯者］為初業菩提薩埵及住於勝解行者，非初地等菩提薩埵。

དེའི་ལྟུང་བ་ནི་དེ་བྱུང་ན་ངན་སོང་དུ་འགྲོ་བ་སྟེ།

此之［稱為］墮犯［之因］，即此若發生，則往險惡之處（惡趣）。

དེ་ཡང་ལྟུང་བ་དང་། སྡོམ་པོ་དང་། ཕམ་<«ཅོ་»ཕ་མི།>པ་དང་། ཉེས་བྱས་དང་། ཉེས་པ་མེད་པ་དང་། ཕྲ་མོའི་རིམ་པ་མདོ་འདིའི་སྟོད་དང་། གཞན་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ལ། བཤགས་པའི་ཐབས་ནི་རྒྱས་པར། མདོ་འདིའི་མཇུག་ནས་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། འདི་ནི་ལྟུང་བ་དེའི་དག་བྱེད་འབའ་ཞིག་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་བྱུང་ན་བཤགས་པ་ནི་དག་པར་བྱེད་པའོ། །

此復關於墮犯、粗犯、他勝、惡作、無過失，微細次第，當於此經上部及其它處獲知。悔除方便之詳細內容，當從此經最後獲知。此論僅述墮犯淨化。即若此等發生，作悔除即能淨化。

དེ་ཡང་གཉིས་ཏེ། དོན་དམ་གྱི་བཤགས་པ་ནི་འགྱོད་པ་བསལ་བའི་མདོ་ལྟར་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་ཡིད་ལ་བྱ་བ་ནི་བཤགས་པ་ཆེན་པོ་སྟེ། དྲང་པོར་འདུག་ལ་ཡང་དག་ལྟོས། །ཡང་དག་ཉིད་ལ་ཡང་དག་ལྟ། །ཡང་དག་མཐོང་ན་རྣམ་པར་གྲོལ། །དེ་ནི་བཤགས་པ་ཆེན་པོ་ཡིན། །ཞེས་བྱ་བ་<«པེ་»«སྣར་»-བྱ་བ>གསུངས་སོ། །

此復分二：（一）勝義悔除者，如《除悔經》開示：作意一切法無自性為大悔除，如說：

住於正直觀真實
真實觀見真實義
若見真實則解脫
此即說為大悔除

ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བཤགས་པ་ནི་སྟོབས་བཞིས་འགྱོད་པ་དང་བཅས་པའི་ཤེས་པས་ཕྱག་འཚལ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་བྱ་བ་ནི་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་བློ་དང་ལྡན་པས་བཤགས་པ་ནི་ཆུང་ངུའོ། །

（二）世俗悔除者，當以四力具追悔意而作一切頂禮等，即具足如幻之心而作發露悔除，此為小［悔除］。

དེ་ཡང་དང་པོར་འདི་ཞུས་པའི་ཚེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་དག་གི་དོན་དུ་འོད་ཟེར་ཀྱིས་འདི་ནས་ལྟོས་པའི་ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་སུམ་ཅུ་རྩ་བཞི་དང་། དེ་དག་ལ་སོགས་པ་མང་པོ་སྤྱན་དྲངས་

ཏེ། འདིར་ནམ་མཁའ་ལ་བཞུགས་པ་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་འགྱོད་པ་དང་བཅས་པས་མཆོད་ཅིང་སེམས་བསྐྱེད་ནས་སྐྱབས་སུ་སོང་སྟེ། ཕྱག་འཚལ་ནས་སྡིག་པ་བཤགས་པ་ལ་སོགས་པ་ལན་ཅིག་བྱས་པས་སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་དག་སྟེ་ས་དང་པོ་ལ་སོགས་པ་ལ་གནས་པར་གྱུར་ཏོ།།

如是初請求時，薄伽梵為彼諸菩薩利益，放光從觀待此地而言之十方召請三十四佛等，於此虛空安住。對此諸尊，諸菩薩以具悔心，供養發心而趣歸依，由作頂禮並發露悔除等［僅修］一次，即得淨除一切惡，位登初地等。

དེའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་<«པེ་»«སྣར་»པས།>ནི་གནས་དབེན་པར་མནྡལ་དང་། མཆོད་པ་དང་འདི་རྣམས་ཀྱི་བྲིས་སྐུ་ལ་བརྟེན་<«པེ་»བསྟེན།>ཏེ། བླ་མའི་མན་ངག་གིས་<«པེ་»«སྣར་»གི།>སེམས་བསྐྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་བྱས་ལ་བཤགས་པས་སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་དག་པར་འགྱུར་ལ། འབྲས་བུ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་འཐོབ་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདིའི་ཚུལ་ལོ།།

此之隨修行者，依於僻靜地、曼荼羅、諸供養具，及彼諸尊繪像，依尊重教授，謂修發心等而作發露悔除，亦能令一切諸惡清淨，其果即獲圓滿正等覺。［今此所述］即此之法。

［實際發露悔除之法］

དེ་ལ་བཤགས་པའི་ཐབས་དངོས་ལ།

實際發露悔除之方便中，

［依止力］

དང་པོ་རྟེན་གྱི་སྒོ་ནས་སྡིག་པ་བཤགས་པ་ནི། བདག་མིང་འདི་ཞེས་བྱ་བ་ཞེས་[180a]བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་གསུངས་སོ། །

初、由依止門悔除諸惡者，由「我如是名」等而說。

དེ་ལ་རྟེན་སངས་རྒྱས་སུམ་ཅུ་རྩ་ལྔ་ལ་སོགས་པ་ལ་མཆོད་པ་བྱས་ཏེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་རྣམ་པ་གཉིས་བསྐྱེད་པ་འདིར་ཤེས་པར་བྱས་ལ། དེ་ནས་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་ནི་གཉིས་པའོ། །

已供養所依三十五佛等，發二種菩提心，此處了知。然後，歸依有二。

དེ་ལ་བདག་མིང་འདི་ཞེས་བྱ་བ་ནི། སྤྱིར་བཏང་ཡང་དམིགས་ཀྱིས་བདག་གི་ཐ་མལ་པའི་མིང་ཆེ་གེ་མོ་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན་འཇིག་[4] <«པེ་»«སྣར་»འཇིགས།>སྡེའི་ནང་ནས་འཇིགས་བྱེད་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ། །

此處「我如是名」，即通常所說我之庸常如是某名，比如在怖畏眾中謂「大怖畏者」。

གཞན་དུ་ན་བདག་ཏུ་མ་ཟད་དེ་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ནི་བདག་ལ་ཕན་འདོགས་པའོ། །ཕ་མ་ནི་ཕན་འདོགས་པའི་ཞིང་ངོ་། །སེམས་ཅན་མཐའ་ཡས་པ་ནི་ནམ་མཁའ་<«པེ་»«སྣར་»མཁས།>ཁྱབ་པའི་སེམས་ཅན་ཏེ་བདག་གིས་ཕན་གདགས་པའི་ཡུལ་ལོ། །དེ་དག་དང་བཅས་པར་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བའོ། །

此外，非僅我，彼善知識是對我作利益者；父母是利益之田；

無邊有情即遍虛空之有情，彼是我利益之境。與彼等俱而歸依。

གང་ལ་ཞེ་ན། སངས་རྒྱས་ལ་སོགས་པ་ལའོ། །གང་གིས་ཞེ་ན། ངག་དང་ཡིད་ཀྱིས་<«ཡི་»«སྐར་»ཀྱི>ཏེ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བའི་ངོ་བོ་ལ་སོགས་པ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

若問向誰？即向佛等。若問以何？即以口、意，乃為歸依之本質等，亦當了知。

དེ་ལ་སངས་རྒྱས་ནི་སྟོན་པ་དང་འབྲས་བུ་སྟེ། སྐུ་གསུམ་<«ཡི་»«སྐར་»+གྱི>བདག་ཉིད་ཅན་ལ། བདག་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་ནི་དེ་ལ་བློ་གཏོད་པའོ། །

此中佛者即大師及其果位，向具三身體性者我歸依，即將心投向於彼。

འདིར་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱིས་ཏེ་དེ་ལྟར་ངེས་པར་འགྲོའོ་ཞེས་པའོ། །

此處敬禮者，即以身、語、意如是確定趣向。

དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་ནི་བསྟན་པ་དང་ལམ་སོ། །དེ་ཡང་ལུང་དང་རྟོགས་པ་དང་དོན་དམ་པ་སྟེ་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུའི་བདག་ཉིད་དོ། །

同樣，法即聖教與道。亦即教、證以及勝義，因與果之體性。

དགེ་འདུན་ནི། སྒྲུབ་པ་པོ་དང་རྟེན་ཏེ་མི་ཕྱེད་པས་ན་དགེ་འདུན་ནོ། །དེ་ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཏེ་འདིར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དགེ་འདུན་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་དགེ་འདུན་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

僧伽即修習者與所依［身］。不分壞故謂之僧伽。此復有菩提薩埵、聲聞及自佛（獨覺）之分；應知此處［所歸依者］乃是菩提薩埵不退轉之僧伽。

［破壞力］

དེ་ལྟར་རྟེན་གྱི་སྟོབས་བསྟན་ནས<«པེ་»«སྣར་»ནི།>། ད་ནི་རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པས་ཀུན་དུ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ཀྱི་སྒོ་ནས་སྡིག་པ་འཆགས་པ་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ། །

如是已開示依止力，今由以破壞現行力之門發露諸惡者，說即［稱念］「如來」［名號］等。

དེ་ཡང་སྡིག་པའི་དངོས་པོ་བཤགས་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་སངས་རྒྱས་སུམ་ཅུ་སོ་ལྔ་ལ་ཕྱག་འཚལ་བས་སྡིག་པ་དག་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །

如是發露悔除諸惡之實事支分，即以敬禮三十五佛令諸惡得以淨化。

དེ་ལ་མ་འོངས་པས་ནི། སངས་རྒྱས་འདི་དག་བདག་གི་མདུན་དུ་པདྨ་དང་སེང་གེ་དང་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཟླ་བའི་གདན་ལ་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་མཚན་དང་དཔེ་བྱད<«པེ་»«སྣར་»+དང་།>འོད་དང་ལྡན་པ། སྐུ་མདོག་དང་། ཞིང་

དང་། ཕྱོགས་དང་། མཚམས་དང་། ཆོས་གོས་ལ་སོགས་པ་དང་། ཕྱག་[180b]མཚན་དང་། རྡོ་རྗེའི་སྐྱིལ་ཀྲུང་ཅན་འཁོར་མང་པོ་དང་བཅས་པ་འོག་ནས་འབྱུང་བ་བཞིན་དུ་དབུས་ནས་བཟུམས་ཏེ་ཕྱོགས་བཅུར་རིམ་པ་བཞིན་དུ་བཞུགས་པ་ལ་དམིགས་ཏེ།

故未來者，觀緣此等諸佛於自面前蓮華、獅子、珍寶及月座上，現出家化身，具相好光明，［種種］身色、剎土、方、隅、法衣等及手識，結金剛跏趺，與眾眷屬俱，皆如下所述，從中央開始，十方依次安住。

ལུས་མང་པོར་སྤྲུལ་ཅིང་། ངག་སྒྲ་དང་། ཡིད་ཀྱི་<«པེ་»«སྣར་»ཀྱིས།>མོས་པས་ཞབས་ལ་ཕྱག་འཚལ་བྱའོ།།

［觀想自己］變化眾多身，以語聲及意勝解，在其足前而作敬禮。

ཡང་ན་བློ་དམན་པས་ནི་ཐམས་ཅད་ཞལ་གཅིག་པ། ཕྱག་གཉིས་ཆོས་འཆད་པ་འམ། བསོད་སྙོམས་ལ་གཤེགས་པ་འམ། ས་གནོན་པ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱག་རྒྱར་བསམས་ཏེ། དཀར་པོ་ལ་སོགས་པ་གང་ལྟར་མོས་པར་ཐམས་ཅད་མཉམ་པར་བསམས<«པེ་»«སྣར་»བསམ།>ཏེ་ཕྱག་བྱའོ།།

若是心力微劣者，可思惟［彼等諸佛］一切皆一面二臂，作說法、行乞食（托鉢）、或按地等手印，［身色］白等任如信解，同等思惟而作敬禮。

འདི་དག་ནི་བདག་ཅག་གི་སྟོན་པ་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། དེ་མ་གཏོགས་པ་རྣམས་ནི་བསྐལ་པ་མང་པོར་བཞུགས་པ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ།།

此等［諸佛］，以我等大師為首，應知除彼之外［諸佛］皆是多劫安住。

དེ་ལ་དང་པོ་མི་མཇེད་ཀྱི་བདག་པོ་དབུས་ན་བཞུགས་པའི་སངས་རྒྱས་དེའི་ཡོན་ཏན་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྒྲའི་སྟོབས་ལས་དེ་བཞིན་ཉིད་གསུང་བ་དང་། རྟོགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཉིད་དུ་གཤེགས་ཤིང་སླར་བྱོན་པ་སྟེ། འདིས་ནི་ཐམས་ཅད་ལས་<«ཚོ་»པས།>ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ།།

此中初者即娑婆世界之主，於中央安住之佛。其功德，說謂「如來」，由聲之力［顯示］其宣說並通達如實性，及如實已往、復次再來，因此較一切特為尊聖。

དགྲ་བཅོམ་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་དང་ཤེས་བྱའི་<«སྣར་»བྱིས།>སྒྲིབ་པའི་དགྲ་བསད་པའོ། །དེས་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ།།

「阿羅漢」意為殺煩惱與所知障之敵。以此較菩提薩埵尤為尊聖。

ཡང་དག་པར་<«པེ་»«སྣར་»པ།>ནི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་སྟེ། དེས་ནི་འཁོར་བ་དང་ཐེག་པ་དམན་པ་ལས་སོ།།

「正」即不顛倒，以此［較］輪迴與劣乘［尤為尊聖］。

རྫོགས་པ་ནི་ཚོགས་གཉིས་དང་བདག་གཞན་གྱི་དོན་གྱི་སྐུ་གཉིས་སོ།།

「等」即［圓滿］二資糧與自他義之二身。

སངས་རྒྱས་ནི་སྤངས་པ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་གིས་གཉིས་སོ།།

「覺」即斷與智差別為二。

དེ་གཉིས་ཀྱིས་འཁོར་བ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་གང་ཟག་ཐམས་ཅད་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པར་བསྟན་ཏོ།།

以此二者顯明較流轉生死與涅槃的一切補特伽羅尤為尊聖。

དེའི་མཚན་ཉིད་ནི་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་སྟེ། དེ་ནི་ཡེ་ཤེས་དང་ནུས་པ་དང་ཡོན་ཏན་ནོ།།

彼之性相[5]即釋迦牟尼，此即［詮表］智慧、能力與功德［三個方面］。

དེ་ལ་ཡེ་ཤེས་ནི་ཤཱ་ནི་མ་ལུས་པའོ། །ཀྱ་ནི་རྟོག་[6]<«པེ་»«སྣར་»རྟོགས།>པའོ། །

此中智慧：「釋」是無餘；「迦」是通達；

མུ་ནེ་ནི་གཉིས་སུ་མེད་པར་བསྲོམས་<«པེ་»«སྣར་»བསྲུམས།>པའོ། །

「牟尼」是無二守護。

ཐུབ་པ་ནི་ཤཱཀྱའི་རྒྱལ་པོའི་རིགས་ཡིན་པས་<«པེ་»«སྣར་»ལ།>དེ་དོན་ཡོད་ཅིང་དེ་ལས་སྐྱེས་པའི་གདུག་པ་ཐུབ་པ་སྟེ་ལས་སོ། །

［又，「牟尼」藏文意譯為］「能」者，是釋迦王種，彼義利成就；並由此能克服士夫之惡者，即是事業。

ཡོན་ཏན་ནི། ཤཱཀྱ་སྟེ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ། །

功德即「釋迦」，尤為尊聖。

དེའི་སྐུ་དང་གསུང་དང་ཐུགས་བསྲུམས་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ནི་ཐུབ་པའོ། །

彼之不共身、語、心守護即是「能」。

དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི་དང་བའི་དད་པས་སྒོ་གསུམ་གྱིས་ཕྱག་བྱ་བའོ། །

向彼敬禮，即以清淨信心［身語意］三門而申敬禮。

འདི་ཡང་དབུས་སུ་གདན་ལ། སེར་པོ་ཆོས་འཆད་པར་བསམ་[181a]སོ། །

此尊佛於中央座上安住，［身色］金色，作說法印，如是觀想。

ཐ་མ་ལྟར་ཁྱད་པར་ལྟ་དང་། བཤད་པ་གསུམ་པོ་ནི་འོག་མ་ལ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

應知如上所述［具備］五種特勝及［智慧、功德、事業］三分解說，以下［諸佛］也都如是。

ཡེ་ཤེས་ལ་སོགས་པ་ནི་དཔེ་དང་དོན་གྱིས་སྒྲའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཚང་བ་དང་གཉིས་དང་གཅིག་ལ་ཡང་བཤད་པར་བྱའོ།།

智慧等，當由喻與義以聲之力，或整體，或二分，或同一而解說。

སྟེང་ནམ་མཁའི་སྙིང་པོའི་ཞིང་ན་བཞུགས་པ་སྔོན་པོ་རྡོ་རྗེ་གཉིས་བསྣམས་པ་ནི་རྡོ་རྗེ་སྙིང་པོས་རབ་ཏུ་འཇོམས་པའོ།།

安住上方虛空藏剎土中，藍色、執二金剛杵者，即金剛藏極摧滅［如來］。

དེ་ལ་རྡོ་རྗེ་ནི་རྡོ་རྗེ་ལྟར་རྟོག་པ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་སོ།།

此中，「金剛」即如金剛無分別智。

སྙིང་པོ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱེ་གནས་ཏེ་ཡོན་ཏན་ནོ།།

「藏」即一切之生處，亦即功德。

ལས་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་འཇོམས་པའོ།།

其事業，即悉皆（極）「摧滅」一切煩惱等。

རིན་ཆེན་འོད་འཕྲོ་ནི་ཤར་ཕྱོགས་རིན་ཆེན་<«སྣར་»རིམ་ཆེམ།>ཡོད་པའི་ཞིང་ན་དཀར་པོ་རྡོ་རྗེ་དང་ཉི་མ་བསྣམས་པ་བཞུགས་སོ།།

寶光焰［如來］，於東方具珍寶剎土中，白色、持金剛杵與日而安住。

དེ་ལ་རིན་ཆེན་ནི་རིན་པོ་ཆེ་ལྟར་སྟོབས་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་འབྱུང་བས་ན་ཡོན་ཏན་ནོ།།

此中「寶」，是說如同［如意］珍寶出生一切力等功德，因此即是功德。

ཡེ་ཤེས་ནི་འོད་དེ་རང་བཞིན་གསལ་<«པེ་»«སྣར་»བསལ།>བས་མི་ཤེས་པའི་མུན་པ་མེད་པའོ།།

智慧即「光」，表自性明了，因此沒有無知黑暗。

འཕྲོ་བ་ནི་ལས་ཏེ་དེས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མི་ཤེས་པ་འཇོམས་པར་བྱེད་པའོ།།

「焰」即事業，彼能摧滅一切有情的無知。

ཤར་ལྷོ་ཀླུ་ཡིས་ཁྱབ་པའི་ཞིང་ན་ཀླུ་དབང་གི་རྒྱལ་པོ་སྔོ་སྔོན་པོ། ཀླུ་ཤིང་དང་སྦྲུལ་སྔོན་པོ་བསྣམས་པའོ།

東南龍所遍剎土中，龍自在王［如來］，藍色、持龍華樹枝與藍色蛇。

དེ་ལ་ཡེ་ཤེས་ནི་ཀླུ་སྟེ་བསིལ་བར་བྱེད་པ་དང་གདུག་པ་ལྟར་ཡེ་ཤེས་ཀྱང་ཉོན་མོངས་པ་དང་བྲལ་བ་དང་མཚན་མ་གསོད་པའོ།

此中智慧即「龍」，能為清涼，如毒，智慧亦能離煩惱及殺相（滅除相執）。

དབང་པོ་ནི་ལས་ཏེ་དེས་ཐམས་ཅད་ལ་དབང་བསྒྱུར་<«པེ་»«སྣར་»སྒྱུར།>བའོ།

「自在」即事業，彼能自在統攝一切。

རྒྱལ་པོ་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ་རྒྱལ་པོ་ལྟར་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ནང་ན་འབར་ཞིང་མཛེས་ལ་འཇིགས་པ་དང་བྲལ་བའོ།

「王」即功德，如王者於一切中熾然端嚴，離諸怖畏。

དཔའ་བོའི་<«སྣར་»བའི>སྡེ་ནི་ལྷོ་དཔའ་བ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་སེར་པོ། པོ་ཏི་དང་རལ་གྲི་བསྣམས་<«སྣར་»སྣམས།>པ་་བཞུགས་པའོ།

勇軍［如來］，於南方具勇剎土中，黃色、持經函與劍安住。

དེ་ལ་དཔའ་བོ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་འགྲན་ཟླ་མེད་ཅིང་མི་ཚུགས་པའོ། །

此中，「勇」即智慧，無有匹敵且不能侵損。

ཡང་ན་དཔའ་བོ་ནི་ལས་ཏེ་སེམས་ཅན་གྱི་འཁོར་བའི་གཡུལ་ཐམས་ཅད་འཇོམས་པའོ། །

又復「勇」即事業，能摧滅有情輪迴之一切敵軍。

ཡོན་ཏན་ནི་སྡེ་སྟེ་ཡོན་ཏན་གྱི་ཚོགས་མང་པོ་མངའ་བའོ། །

功德即「軍」，謂具備眾多功德之聚。

དཔལ་[7]<«པེ་»«སྣར་»དཔལ།>དགྱེས་ནི་ལྷོ་ནུབ་དགའ་བ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན། དམར་སེར་ཉི་མ་དང་པདྨ་དམར་པོ་བསྣམས་པའོ། །

勇喜［如來］，於西南具足歡喜刹土中，紅色、持日與紅蓮華［而安住］。

དེ་ཡང་དཔལ་ནི་ཡེ་ཤེས་དང་ལས་ཏེ་སྔ་མ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

如是「勇」即智慧與事業，同上應知。

ཡོན་ཏན་ནི་དགྱེས་པ་སྟེ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པ་ལ་ཐུགས་བཞུགས་<«པེ་»«སྣར་»ཞུགས།>པའོ། །

功德即「喜」，以大悲成辦有情利益而住其心。

ནུབ་སྣང་བ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་དམར་པོ། རིན་པོ་ཆེ་དང་མེའི་དཀྱིལ་འཁོར་བསྣམས་པ་ནི་རིན་ཆེན་མེ་སྟེ།

西方具光明剎土中，紅色、持珍寶與火曼荼羅，即寶火［如來］，

དེ་ལ་རིན་ཆེན་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་རྟོག་པ་མེད་པར་དོན་འབྱུང་བའོ། །

此中，「寶」即智慧，無分別而義出生。

ཡང་[181b]ན་ཡོན་ཏན་ནི་རིན་ཆེན་ཏེ་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་འབྱུང་བའོ། །

又復，功德即「寶」，三摩地與出世間圓滿一切皆出生。

མེ་<«སྣར་»མ།>ནི་ལས་ཏེ་ཡེ་ཤེས་དང་བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་ཅིང་ཉོན་མོངས་པ་ལ་སོགས་སྲེག་<«པེ་»པ་བསྲེགས། «སྣར་»པ་བསྲེག>པའོ། །

「火」即事業，以智慧及大精進成辦有情利益及焚燒煩惱等。

རིན་ཆེན་ཟླ་འོད་ནི་ནུབ་བྱང་འོད་བཟང་པོའི་ཞིང་ན་དཀར་པོ། རིན་པོ་ཆེ་དང་ཟླ་བ་བསྣམས་པའོ། །

寶月光［如來］，於西北善光剎土，白色、持珍寶與月。

དེ་ལ་རིན་ཆེན་ནི་སྔ་མ་ལྟར་ཡོན་ཏན་ནོ། །

此中，「寶」如上即功德。

ཟླ་བ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་ཡེ་ཤེས་རྫོགས་ཤིང་གསལ་ལེ་<«པེ་»«སྣར་»ལ།>ཤིན་ཏུ་བསིལ་བའོ། །

「月」即智慧，智慧圓滿且明淨極清涼。

འོད་ནི་ལས་ཏེ་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་ལ་སོགས་པ་བསལ་ཏེ་དོན་གྱི་ཆོས་ཉིད་གསལ་བར་བྱེད་པའོ། །

「光」即事業，消除業與煩惱等，能顯明義之法性。

བྱང་ཕྱོགས་རྔ་སྒྲའི་ཞིང་ན་མཐོང་བ་དོན་ཡོད་ལྗང་གུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱན་གཉིས་བསྣམས་པའོ། །

北方鼓聲剎土中，見不空［如來］，綠色，持二佛目。

དེའི་ཡེ་ཤེས་ནི་མཐོང་བ་སྟེ་ཡེ་ཤེས་མ་བསྒྲིབས་པའོ། །

彼之智慧，即「見」，智慧無覆蔽。

ཡང་ན་མཐོང་བ་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ། ཤེས་རབ་དང་ཐུགས་རྗེས་སྤྱན་གྱིས་ཆོས་ཉིད་དང་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་གསལ་བའོ། །

又復，「見」是功德，般若與大悲眼顯了法性及有情利益。

ལས་ནི་དོན་ཡོད་པ་སྟེ། འདིས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་མཐོ་བ་[8]དང་ངེས་པར་ལེགས་པའི་འབྲས་བུ་གདོན་མི་ཟ་བར་ཡོད་པར་མཛད་པའོ། །

事業，即「不空」，以此能令一切有情增上生及決定善之果必定成就。

རིན་ཆེན་ཟླ་བ་ནི། བྱང་ཤར་འོད་ཟེར་ཅན་གྱི་ཞིང་ན་<«སྐར་»«ཚོ་»ནི།>དཀར་ལྗང་། རིན་པོ་ཆེ་དང་ཟླ་བ་བསྣམས་པའི་སངས་རྒྱས་སོ། །

寶月［如來］即於東北具光明剎土中，淺綠色，持珍寶及月之佛。

དེའི་ཡོན་ཏན་ནི་རིན་པོ་ཆེའོ། །

彼之功德即「寶」。

ཟླ་བ་ནི་ཡེ་ཤེས་དང་ལས་ཏེ་སྔ་མ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

「月」即智慧及事業，如上應知。

འདིའི་འོག་ན་ཐལ་བས་ཁྱབ་པའི་ཞིང་ན་དྲི་མ་མེད་པ་སྟེ་དུད་ཁ་འམ་ཐལ་པའི་མདོག་ཅན་མེ་ལོང་དྲི་མ་མེད་པ་<«པེ་»«སྣར་»+གཉིས།>བསྣམས་པ་བཞུགས་ཤིང་འཚོའོ། །

此下方，灰遍刹土中無垢［如來］，煙或灰之顏色，持無垢明鏡，安住攝持。

དེ་ལ་དྲི་མ་མེད་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་སྒྲིབ་པ་སྤངས་པའོ། །

此中，「無垢」即智慧，斷除障礙。

ནུས་པ་ནི་གཞན་དྲི་མ་མེད་པར་བྱེད་པའོ། །སྟོབས་ལ་སོགས་པ་གློ་བུར་བའི་དྲི་མ་དང་བྲལ་བས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་ནི་ཡོན་ཏན་ནོ། །

能力（事業）即能令他無垢。以其力等由離客塵之垢而極明了，即是功德。

དེ་ལ་སྔ་མ་ལྟར་ཕྱག་འཚལ་བའོ། །དེ་དག་ནི་བཅུ་ཚན་དང་པོའོ། ། <«པེ་»«སྣར་»།>

於此如上而作敬禮。此諸佛為初組十尊。

ཡང་བཅུ་ཚན་གཉིས་པ་ནི། །དཔལ་<«པེ་»«སྣར་»དཔས།>སྦྱིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ།

第二組十尊，即勇健施［如來］等。

དེ་ལ་དེའི་ཡང་སྟེང་གི་ཕྱོགས་ན་དཔལ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དཔས་བྱིན་དཀར་པོ་ཤིང་དཔལ་འབྲས་ཀྱི་སྡོང་བུ་ལོ་མ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་བསྣམས་པ་བཞུགས་ནས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པ་ཡིན་ལ།

此組之中，上方具吉祥刹土中即勇健施如來，白色，持帶葉與果之吉祥果木莖，安住作有情利益。

འདིར་སྙིང་དུ་གདན་ལ་བཞུགས་པར་བསམས་ཏེ་བདག་གིས་ཕྱག་འཚལ་བ་བྱས་པས་སྡིག་པར་<«པེ་»«སྣར་»པ།>དག་པར་འགྱུར་རོ།།

於此觀想於座上安住，我由作敬禮而諸惡得以淨化。

དེ་ལ་དཔའ་[182a]བ་ནི་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་འཇོམས་པས་སོ།།

此中，「勇健」即以無二智摧滅一切分別故。

ཡང་ན་ཡོན་ཏན་ནི་དཔའ་བ་སྟེ། གཞན་ལ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བདེ་བ་ཐམས་ཅད་ཐོགས་པ་མེད་པར་མཛད་པའོ།།

又復，功德即「勇健」，謂無礙成辦其他［有情］一切圓滿及一切安樂。

སྦྱིན་པ་ཞེས་པས་ལས་བསྟན་ཏེ། ཁམས་གསུམ་གྱི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཇི་ལྟར་འདོད་པའི་བྱ་བ་འམ་དགོས་པ་སྦྱིན་པའོ།།

「施」即顯示事業，向三界一切有情布施其所欲成或所需。

དེ་ལ་སྒོ་གསུམ་དང་བས་ཕྱག་འཚལ་བར་བྱའོ། །

向彼以［身語意］三門以淨信而作敬禮。

ཤར་ཕྱོགས་སྒྲིབ་པ་དང་བྲལ་བའི་ཞིང་ན་དཔལ་(ཚངས་,ཚངས་)པ་དམར་སེར་པདྨ་དང་ཉི་མ་བསྣམས་པའོ། །

東方離障剎土中吉祥清淨［如來］，紅黃色，持蓮華及日。

དེ་ལ་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་ཡེ་ཤེས་ནི་ཚངས་པའོ། །

此中，離一切障之智即「清淨（梵）」。

ཡང་ན་ཚངས་པ་བཞིན་དུ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་འཁོར་བ་ནས་དག་པར་བྱེད་པ་ནི་ཚངས་པ་སྟེ་ལས་སོ། །

又復，如同「梵」，能將一切有情從輪迴淨化者即梵，即是事業。

ཡང་ཚངས་པ་ནི་རང་ཉིད་དང་གཞན་དག་པར་བྱེད་པའི་ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་མངའ་བས་ན་ཚངས་པ་སྟེ་ཡོན་ཏན་ནོ། །

更者，所謂「梵」，即具備能淨化自他之無量功德者，因此「梵（清淨）」即功德。

ཚངས་པས་བྱིན་ནི་ཤར་ལྷོ་མྱ་ངན་མེད་པའི་ཞིང་ན་སེར་པོ་ཟླ་བ་དང་པདྨ་བསྣམས་བའོ། །

清淨授（梵授）［如來］，於東南無憂剎土中，黃色，持月與蓮華。

དེ་ཡང་ཚངས་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་དང་ཡོན་ཏན་ཏེ་<«པེ་»«སྣར་»དེ།>སྔ་མ་དང་འདྲའོ།།

如是「清淨（梵）」即智慧與功德，同上［所述］。

དེས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་དག་པའི་བདེ་བ་སྦྱིན་པ་ནི་ལས་སོ།།

因此向一切有情「施授」清淨安樂即其事業。

ཆུ་ལྷ་ནི་ལྷོ་ཕྱོགས་དྲི་མ་མེད་པའི་ཞིང་ན་སྔོན་པོ་ཆུའི་དཀྱིལ་འཁོར་ན་ཆོས་འཆད་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ཅན་ནོ།།

水天［如來］於南方無垢剎土中，藍色，於水曼荼羅中作說法印。

དེ་ཡང་ཆུ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་ཤིན་ཏུ་དྲི་མ་མེད་ཅིང་དང་བའོ།།

如是「水」即智，無垢澄淨。

ཡང་ན་ལས་ནི་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོས་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱིས་སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱུད་བརླན་པར་མཛད་པས་ན་ཆུའོ།།

又復事業，即由大悲以正法濕潤一切有情相續，故［名為］水。

ལྷ་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ་མཐུ་དང་རྫུ་འཕྲུལ་ལ་སོགས་པ་དང་ལྡན་པའོ།།

「天」即功德，具備力能與神力[9]等。

ལྷོ་ནུབ་གསལ་བའི་ཞིང་ན་དཀར་པོ། ཆུ་ལྷའི་དཀྱིལ་འཁོར་དང་མེ་ལོང་བསྣམས་པ་ནི་ཆུ་ལྷའི་ལྷའོ།།

西南明了剎土中，白色，持水曼荼羅與鏡者，即水天中天［如來］。

དེ་ལ་ཆུ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་སྔ་མ་བཞིན་ནོ།།

此中，「水」即智慧，如前［所述］。

ལས་ནི་ལྷ་སྟེ་རྫུ་འཕྲུལ་ལ་སོགས་པས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་མཛད་པའོ།།

事業即「天」，以神力等作一切有情利益。

དེའི་ཡང་ལྷ་ནི་ཡོན་ཏན་ནོ།།

此［天］中之「天」即是功德［如上已述］。

དཔལ་བཟང་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་བདེ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ན་བཞུགས་པ་དམར་པོ་པདྨ་དང་དཔག་བསམ་གྱི་ཤིང་བུ་བསྣམས་པ་ཡིན་ལ།

賢吉祥［如來］於西方具樂剎土中安住，紅色，持蓮華與如意木。

དཔལ་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ་བདག་དང་གཞན་གྱི་དོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའོ། །

「吉祥」即功德，圓滿自他利益。

བཟང་པོ་ནི་ཡེ་ཤེས་དང་ལས་ཏེ། ཡེ་ཤེས་ཤིན་ཏུ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་དང་། གཞན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ལམ་བཟང་པོས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་འདྲེན་པར་མཛད་པའོ། །

「賢」即智慧與事業，為極善最勝智，及能以涅槃之賢妙道引導他人至涅槃。

ནུབ་བྱང་དྲི་བཟང་པོས་ཁྱབ་པའི་ཞིང་ན་སངས་རྒྱས་ཙནྡན་དཔལ་དམར་[182b]སེར་ཙནྡན་གྱི་སྡོང་པོ་དང་དཔལ་འབྲས་བསྣམས་པ་བཞུགས་པའོ། །

西北妙香遍滿剎土中佛栴檀吉祥［如來］，紅黃，持栴檀樹與吉祥果而安住。

དེའི་ཡེ་ཤེས་ནི་ཙནྡན་ཏེ། མ་རིག་པ་ལ་སོགས་པའི་གདུང་བ་བསིལ་ཞིང་དག་པའོ། །

其智即「栴檀」，無明等熱惱得清涼淨化。

ཡང་ན་ཙནྡན་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ་སྟོབས་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་ཆེན་པོས་ཐམས་ཅད་དུ་ཁྱབ་པའོ། །

又復「栴檀」即功德，彼為力等大功德悉皆周遍。

དཔལ་ནི་ལས་ཏེ་སྔ་མ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

「吉祥」即事業，如前而知[10]。

གཟི་བརྗིད་མཐའ་ཡས་ནི་བྱང་ཕྱོགས་གཟི་བརྗིད་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་དམར་པོ་ཉི་མ་གཉིས་བསྣམས་པ་འཁོར་མང་པོ་དང་བཅས་པ་བཞུགས་སོ། །

無邊威光［如來］，於北方具威光剎土中，紅色，持二日，與眾多眷屬俱而安住。

དེའི་ཡེ་ཤེས་ནི་གཟི་བརྗིད་དེ་གསལ་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་གཞན་གསལ་བར་མཛད་ཅིང་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་ནུས་པ་ཅན་ནོ། །

其智即「威光」，具有以明了智顯明且映蔽其他之能力者。

མཐའ་ཡས་ནི་ལས་དང་ཡོན་ཏན་ཏེ་སེམས་ཅན་གྲངས་མེད་པའི་དོན་མཛད་པ་དང་། གཟུགས་ཅན་དང་གཟུགས་ཅན་མ་ཡིན་པའི་ཡོན་ཏན་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་ལྡན་པའོ། །

「無邊」即事業與功德，作無量有情利益，並具足無量有色及無色功德。

བྱང་ཤར་དོན་ཡོད་པ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་འོད་དཔལ་དཀར་པོ། འོད་དཀར་པོའི་དཀྱིལ་འཁོར་བསྣམས་པ་བཞུགས་ཤིང་འཚོ་སྐྱོང་བའོ། །

東北具足義利剎土中，光吉祥［如來］，白色，持白光曼荼羅安住存護。

དེ་ལ་འོད་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ། ཉི་མ་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་དེས་ནི་རང་དང་གཞན་གྱི་ཉོན་མོངས་པ་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པའི་མུན་པ་སེལ་བའོ། །

此中「光」即智慧，如日之智消除自他煩惱與所知障之黑暗。

དཔལ་ནི་ཡོན་ཏན་དང་ལས་ཏེ་སྔ་མ་ལྟར་གཉིས་སུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

「吉祥」即功德與事業，如前而知為二［詮釋］。

མྱ་ངན་མེད་པའི་དཔལ་ནི་འོག་གི་ཕྱོགས་སྒྲིབས་<«པེ་»«སྣར་»སྒྲིབ།>པ་དང་བྲལ་བའི་ཞིང་ན་སྐུ་མདོག་སྔོ་སྐྱ་ཤིང་མྱ་ངན་མེད་པ་བསྣམས་པ་བཞུགས་ཏེ།

無憂吉祥［如來］，下方離障剎土，身色淺藍，持無憂樹［莖］而安住。

དེ་ཡང་མྱ་ངན་མེད་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་འཁོར་བ་ལས་འདས་ཤིང་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའོ། །

如是「無憂」即智慧，已離輪迴且離一切障。

ཡང་ན་ལས་ནི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མྱ་ངན་ཏེ་སྡུག་བསྔལ་དང་འཁོར་བ་བྲལ་བར་མཛད་པས་ན་དེ་དག་

མེད་པའོ། །

又復，事業，能令離一切有情之憂或曰苦及輪迴故無有彼等［憂苦輪迴］。

དཔལ་[11] ནི་ཡོན་ཏན་ནོ། །

「吉祥」即功德。

དེ་ལ་སྔ་མ་ལྟར་སྒོ་གསུམ་དང་བས་ཕྱག་འཚལ་བར་བྱའོ། །དེ་དག་ནི་བཅུ་ཚན་གཉིས་པའོ།། །།<«པེ་»«སྣར་»།>

對此如前以三門敬禮。此等即第二組之十尊。

ཡང་བཅུ་ཚན་གསུམ་པ་ནི།

第三組十尊。

དེའི་ཡང་སྟེང་གི་ཕྱོགས་ན་སྲིད་པ་དང་བྲལ་བའི་ཞིང་ན་སྲིད་མེད་ཀྱི་བུ་སྔོན་པོ། །རི་རབ་དང་པདྨའི་ཕྱག་རྒྱ་ཅན་འཁོར་ལ་ཆོས་འཆད་ཅིང་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་འཚོ་སྐྱོང་ངོ་། །

復次，上方離貪愛刹土中那羅延（無貪愛之子）［如來］，藍色，作妙高山及蓮華手印，正為眷屬說法，於諸有情中存護。

དེ་ཡང་སྲིད་མེད་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་རྟོག་པ་དང་བྲལ་བའོ།།

如是「那羅（無貪愛）」即智慧，謂離分別。

ལས་ནི་སྲིད་པ་མེད་པ་སྟེ་སེམས་ཅན་འཁོར་བ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་མཛད་པའོ།།

事業，亦是「那羅（無貪愛）」，能令有情遠離貪著輪迴。

དེའི་བུ་ནི་སངས་རྒྱས་ཏེ་དེ་ལས་སྐྱེས་ཤིང་བྱམས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པས་ན་བུ་ཞེས་བཤད་དོ།།

「彼之子」即佛，從彼出生且具足慈等功德故稱為「子」。

ཤར་ཕྱོགས་མེ་ཏོག་ཆེར་<«སྣར་»ཆར།>རྒྱས་པ་ཞེས་<«པེ་»«སྣར་»-ཞེས།>བྱ་བའི་ཞིང་ན་[183a]སེར་པོ་མེ་ཏོག་སེར་པོ་དང་ཤིང་ཐོག་
དཔལ་འབྲས་བསྣམས་པའི་སངས་རྒྱས་མེ་ཏོག་དཔལ་བཞུགས་ཏེ་

東方稱為華廣大圓滿剎土中安住，黃色，持黃色華及吉祥果之華吉祥佛。

དེའི་ཡོན་ཏན་ནི་མཚན་ལ་སོགས་པ་རྒྱས་ཤིང་མཛེས་པ་དང་། ཡེ་ཤེས་མེ་ཏོག་ལྟར་རྒྱས་པའོ།།

彼之功德，即［三十二］相等圓滿端嚴，及彼智慧如「華」圓滿開敷。

དཔལ་ནི་ལས་ཏེ། དེ་བཞིན་དུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དང་ལྡན་པར་བྱེད་པའོ། །

「吉祥」即事業，如是能令圓滿具足。

ཤར་ལྷོ་ཚངས་བས་ཁྱབ་པའི་ཞིང་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཚངས་པའི་འོད་ཟེར་རྣམ་པར་རོལ་པས་<«པེ་»«སྣར་»པ>མངོན་བར་མཁྱེན་པ་དཀར་པོ་པདྨ་དང་འོད་ཕུང་[12] བསྣམས་པའོ། །

東南梵遍剎土中清淨光遊戲神通如來，白色，持蓮華與光蘊。

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ནི་སྔ་མ་ལྟར་ཏེ་འདིར་ཡང་དགྲ་བཅོམ་པ་ལ་སོགས་པའང་སྔ་མ་ལྟར་བལྟའོ། །

如來者，如前，於此阿羅漢等亦如前而見。

བར་འདིར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་གཉིས་བསྟན་པ་ནི་(གང་,གོང་)འོག་ལའང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

至此，已有兩處明示「如來」，於下亦應知。

དེ་ཡང་ཚངས་པ་སྟེ་ཡེ་ཤེས་སོ། །

如是「清淨」即智慧。

འོད་ཟེར་ནི་ནུས་པ་སྟེ། ཤིན་ཏུ་གསལ་ཞིང་ནུས་པ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པའོ། །

「光」即能力，具足極為明了與大能力。

རྣམ་པར་རོལ་པ་ནི་ལས་ཏེ། རྫུ་འཕྲུལ་ལ་སོགས་པས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པའོ། །

「遊戲」即事業，以神力等作有情之利益。

ཐུགས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་<«པེ་»«སྣར་»ཀྱི>དོན་བྱའི་ཐབས་ལ་སོགས་པ་གསལ་བར་རྟོགས་པ་ནི་མངོན་པར་མཁྱེན་པའོ། །

以心之智慧明了通達所為義之方便等，即是「神通」。

ལྷོ་ཕྱོགས་པདྨ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་པདྨའི་འོད་ཟེར་རྣམ་པར་རོལ་པ་མངོན་པར་མཁྱེན་པ་
དམར་པོ་པདྨ་དང་ཉི་མའི་ཕྱག་རྒྱ་ཅན་ནོ། །

南方具蓮華剎土中，蓮華光遊戲神通如來，紅色，具蓮華與日手印。

དེ་ལ་པདྨ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་པདྨ་ཉེས་པས་མ་གོས་[13]ལ་མ་ཆགས་ཤིང་རྒྱས་པའོ། །

此中「蓮華」即智慧，蓮華不為過失所染而無貪著，且圓滿開敷。

འོད་ཟེར་ནི་ཡོན་ཏན་ནོ། །

「光」即功德。

རྣམ་པར་རོལ་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་ལས་སོ། །

「遊戲」等即事業。

ལྷོ་ནུབ་ནོར་བུ་ཡོད་པའི་ཞིང་ན་ནོར་དཔལ་དམར་པོ་དཀར་བའི་མདངས་ཅན་ཕྱག་རྒྱ་རིན་པོ་ཆེ་གཉིས་ཅན་ནོ་

西南有財剎土中，財吉祥［如來］，紅色，具白光澤，具二摩尼手印。

དེ་ལ་ནོར་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ། ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོ་མི་ཟད་པ་དང་། ནོར་བུའི་ཡོན་ཏན་དང་འདྲ་བའི་ཡོན་ཏན་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པས་འདོད་པ་ཐམས་ཅད་བསྐང་བ་ནི་ལས་སོ། །

此中，「財」即智慧，而以無盡大智及具足等同財功德之大功德滿足一切欲求即事業。

ཡོན་ཏན་ནི་དཔལ་ཏེ་གཉིས་སོ། །

功德即「吉祥」，［如上述即圓滿自他利益］二者。

ནུབ་ཕྱོགས་གསལ་པ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་དྲན་པའི་དཔལ་སེར་པོ་པོ་ཏི་དང་རལ་གྲི་ཅན་ནོ། །

西方具明了剎土中，念吉祥［如來］，黃色，持經函與劍。

དེ་ལ་དྲན་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ། ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོ་མི་བརྗེད་པའི་གཟུངས་དང་ལྡན་པ་དང་།

此中，「念」即智慧，具大智不忘陀羅尼；

ཡང་ཡོན་ཏན་ནི་དྲན་པ་སྟེ། རྣམ་པར་ཐར་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ཡོན་ཏན་ནོ།།

功德亦即「念」，乃是不可思議解脫周遍之功德。

ལས་ནི་དཔལ་ལོ།།

事業即「吉祥」[14]。

ནུབ་བྱང་མཚན་མ་མེད་པའི་ཞིང་ན་ལྗང་གུ་ཕྱག་གཉིས་ཀྱིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གཙུག་ཏོར་དབུའི་སྟེང་དུ་འདོགས་པ་ནི་མཚན་དཔལ་ཤིན་ཏུ་ཡོངས་གྲགས་སོ།།

西北無相剎土中，綠色，二手加於如來頂髻上者，即善遍稱名相吉祥[15][如來]。

དེ་ལ་མཚན་ནི་[183b]ཡེ་ཤེས་ཏེ། མི་ཟད་པའི་ཡེ་ཤེས་འཛིན་པའོ།།

此中，「相」即智慧，持無盡智。

དཔལ་ནི་ལས་སོ།།

「吉祥」即事業。

ཤིན་ཏུ་ཡོངས་གྲགས་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སུ་སྙན་པ་ཁྱབ་པར་གྱུར་པའི་གྲགས་པ་ཆེན་པོའོ།།

「善遍稱」即功德，美稱遍於三世間之大名稱。

བྱང་ཕྱོགས་དབང་པོ་གསལ་བའི་ཞིང་ན་དབང་པོ་ཏོག་གི་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྒྱལ་པོ་སེར་པོ་རིན་པོ་ཆེ་ཏོག་དང་རྒྱལ་མཚན་ཅན་ནོ།།

北方根明了刹土中自在頂勝幢王［如來］，黃色，具珍寶頂及勝利幢。

དེ་ལ་དབང་པོ་ཏོག་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ། དབང་པོས་ཡུལ་རྟོགས་པ་ལྟར་ཡེ་ཤེས་དེས་ཆོས་ཉིད་རྟོགས་ཤིང་དེ་ཉིད་མཛེས་པས་ན་ཏོག་གོ།

此中，「自在頂」即智慧，如根[16]通達對境，彼智通達法性，且莊嚴自身，故為「頂」。

རྒྱལ་མཚན་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ་<«སྣར་»དེས།>ཐམས་ཅད་འཁོར་བ་ལས་རྒྱལ་བར་བྱེད་པའི་ཡོན་ཏན་ནོ།།

「勝幢」即功德，即一切勝出輪迴之功德。

ལས་ནི་རྒྱལ་པོ་སྣི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་མཛད་པའོ།།

事業即「王」，能成辦一切事業。

བྱང་ཤར་རོལ་པ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་གནོན་པའི་དཔལ་དཀར་པོ་ས་གནོན་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ཅན་ནོ། །

東北具遊戲剎土中，善制伏吉祥［如來］，白色，作按地印。

དེ་ལ་ཤིན་ཏུ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་སོ། །

此中，「善」即智慧，是正智。

ལས་ནི་རྣམ་པར་གནོན་པ་སྟེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་<«པེ་»«སྣར་»ཀྱིས།>བདུད་དང་ཉོན་མོངས་པ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་འཇོམས་པའོ། །

事業即「制伏」，悉皆摧滅一切有情之魔與煩惱等。

དཔལ་ནི་ཡོན་ཏན་ཏེ་སྔ་མ་ལྟར་གཉིས་སོ། །

「吉祥」即功德，如前［而知］為二［詮釋］。

འོག་གི་ཕྱོགས་ན་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པའི་ཞིང་ན་གཡུལ་ལས་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་ནི་ནག་པོ་ཁྲབ་དང་རལ་གྱི་བསྣམས་པའོ། །

下方無煩惱剎土中，善普勝戰［如來］，黑色，持劍。

དེའི་ལས་ནི་གཡུལ་ལས་རྒྱལ་བ་སྟེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་གཡུལ་ངོ་བཟློག་པའོ། །

彼之事業即「勝戰」，回遮一切有情之業與煩惱之戰陣。

ཤིན་ཏུ་ཡེ་ཤེས་སོ། །

「善」即智慧。

ཡོན་ཏན་ནི་<«པེ་»«སྣར་»འདི>རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་སྟེ་བདག་དང་གཞན་འཁོར་བ་ལས་རྒྱལ་བའི་ནུས་པ་མངའ་བའོ། །

功德即「普勝［戰］」，具備戰勝自他輪迴之能力。

ཡང་དེ་དག་གི་ཕྱིའི་གཞི་ལ་

復次，此諸尊外部，

ཤར་ཕྱོགས་དཔལ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན་<«སྣར་»ནི།>རྣམ་པར་གནོན་པས་གཤེགས་པའི་དཔལ་དཀར་པོ་ས་གནོན་[17]
དང་མི་འཇིགས་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ཅན་ནོ། །

東方具吉祥剎土中制伏行吉祥［如來］，白色，作按地與無畏印。

དེའི་ལས་ནི་རྣམ་པར་གནོན་པ་སྟེ་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །

彼之事業即「制伏」，如前。

གཞིགས་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་མཐར་ཕྱག་པ་རྟོགས་པའོ།།

「行」即智慧，通達已到究竟。

ཡོན་ཏན་ནི་དཔལ་ཏེ་སྔ་མ་ལྟར་རོ།།

功德即「吉祥」，如前。

ལྷོ་ཕྱོགས་སྣང་བ་བཀོད་པའི་ཞིང་ན་ཀུན་ནས་སྣང་བ་བཀོད་པའི་དཔལ་སེར་པོ་ཉི་མ་དང་རིན་པོ་ཆེའི་སྡོང་བུ་[18]
བསྣམས་པའོ།།

南方顯現莊嚴剎土中普現莊嚴吉祥［如來］，黃色，持日與珍寶樹莖。

དེ་ལ་ལས་ནི་ཀུན་ནས་སྣང་བ་སྟེ། ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་<«པེ་»«སྣར་»ཀྱི།>སེམས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པ་སེལ་བའོ།།

此中，事業即「普現」，以智除遣有情之無明。

བཀོད་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་སོ།།

「莊嚴」即智慧，即無量智。

དཔལ་ནི་ཡོན་ཏན་ནོ། །

「吉祥」即功德。

ནུབ་ཕྱོགས་དཔལ་དང་ལྡན་པའི་ཞིང་ན། །རིན་ཆེན་པདྨས་རྣམ་པར་གནོན་པ་དམར་པོ་རིན་པོ་ཆེ་དང་པདྨ་བསྣམས་པའོ། །

西方具吉祥剎土中寶蓮華制伏［如來］，紅色，持珍寶與蓮華。

[184a]དེ་ལ་རིན་ཆེན་ནི་ཡོན་ཏན་ནོ། །

此中，「寶」即功德。

པདྨ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་དྲི་མ་དང་བྲལ་བའོ། །

「蓮華」即智慧，遠離垢染。

ལས་ནི་རྣམ་པར་གནོན་པ་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །

事業即「制伏」，如前。

བྱང་ཕྱོགས་རིན་པོ་ཆེའི་ཞིང་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རིན་པོ་ཆེ་པདྨའི་གདན་ལ་རབ་ཏུ་བཞུགས་པ་རི་དབང་གི་རྒྱལ་པོ་བཞུགས་ཤིང་འཚོ་སྐྱོང་སྟེ།

北方珍寶剎土中，善住寶蓮華山主之王[19]如來阿羅漢正等覺安住存護。

དེའི་གདན་པདྨ་དང་སེང་གེ་དང་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཟླ་བའོ། །

彼之座為蓮華、獅子、珍寶及月［所成］。

ནམ་མཁའ་ལྟར་སྔོ་བ་ཕྱག་གཉིས་ཀྱིས་རི་རབ་བཏེག་པ་<«སྔར་»སོ།>སྤྱན་དྲངས་ཏེ་<«པེ་»«སྔར་»དང་སྡེ།>བཤགས་ལ། སྒྲུབ་པ་པོས་ནི་དེ་ལྟར་བསམས་ལ་བཤགས་སོ། །

如天空藍色，二手舉妙高山，迎請而作發露悔除，行者如是觀想而作發露悔除。

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་སྔ་མ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

「如來」等［釋義］如前應知。

དེ་ལ་རིན་པོ་ཆེ་པདྨ་སྟེ་དེས་ནི་གདན་གྱི་ཡོན་ཏན་དང་ལས་དང་ཡེ་ཤེས་བཤད་དེ་གཞན་ལས་གདན་འདི་ཤེས་པར་བྱའོ། །

此中「寶蓮華」，以此說座墊之功德及事業、智慧，其他諸尊之座準此應知。

ལ་ལ་ལས་ནི་ཟླ་བ་ཞེས་པ་ཡོད་དེ་དེ་ནི་ལས་སུ་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། འདི་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

一些有說事業為「月」，故應知彼（月）即為事業，此於一切應知。

རི་དབང་ནི་ཡེ་ཤེས་དང་ཡོན་ཏན་ཏེ་རིའི་རྒྱལ་པོ་ལྟར་མི་བསྐྱོད་པའི་ཡེ་ཤེས་དང་ཡོན་ཏན་རི་རབ་ལྟ་བུའོ། །

「山主」即智慧與功德，如山之王，不可撼動之智與功德，如同妙高山。

རྒྱལ་པོ་ནི་ལས་སོ། །

「王」即事業。

དེ་ལ་སྒོ་གསུམ་དང་བས་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་པ་ནི་ཚིག་གི་དོན་ཏོ། །

於此三門清淨而「敬禮」，即［那謨］一詞之義。

འདི་དག་ནི་སྔོན་བྱོན་པ་སྟེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལ་ནི་ལྟུང་བ་བྱུང་བ་མེད་ཅིང་བཅོས་མ་ཡིན་ལ། མ་འོངས་པ་ལ་གདམས་པ་སྟེ་བསམས་ལ་བཤགས་པར་བྱའོ། །

此等［諸佛］皆過去出現，菩薩尚無墮犯故為虛構，但為教示未來者，思惟而作發露悔除。

དེ་ལྟར་ཕྱག་འཚལ་བ་བཤད་ནས་དེ་དག་གི་སྤྱན་སྔར་སྡིག་པ་བཤགས་ཏེ། དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་དེ་དག་ལ་ཐུགས་གཏད་<«པེ་»«སྣར་»བསྟུད།>པར་གསོལ་བ་གདབ་པ་ནི་དེ་དག་ལ་སོགས་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ། །

如是由說「那謨（敬禮）」而在彼等面前悔除諸惡。此復對彼等諸佛，係心專注而作祈請，說即「如是等」等。

དེ་ལ་བདག་གིས་པུས་མོ་གཉིས་ས་ལ་བཙུགས་ལག་པ་སྤྱི་བོར་ཐལ་མོ་སྦྱར་ཏེ་གུས་པས་འདི་དག་བརྗོད་པས་བདག་གི་དབང་པོ་མཛད་པར་བསམ་མོ། །

此時，自己雙膝著地，二手合掌於頂，恭敬誦念此等［佛號］作自根而思惟。

དེ་ལ་དེ་དག་ནི་སོ་ལྔ་པོ་[20] དེ་དག་གོ །དེ་ནི་གདུལ་བྱ་ལ་དགོངས་པ་སྟེ། གཞན་ཡང་སོགས་པས་ནི་དེ་དག་ཀྱང་དཔང་པོར་བྱས་པའོ། །

此中「彼如是」即彼等三十五尊。「彼」字即對［此時］所化而言；復次「等」字也指彼等。

ཤར་ལ་སོགས་པའི་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་དེ་ནམ་མཁའི་མཐར་ཐུག་པའི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་དམིགས་པའོ། །

觀想東［方］等「一切十方世界中」，乃至虛空邊際，一切諸佛。

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་གོ་སླའོ། །

「如來」［以下］等文易於理解。

ཇི་སྙེད་ཅིག་ནི་བགྲང་བ་ལས་འདས་པའི་གྲངས་སོ། །

「盡所有」乃謂超越計量。

འཚོ་བ་ནི་ཐུགས་རྗེའི་སྤྱན་གྱིས་སེམས་ཅན་གཟིགས་ནས་སྐྱོང་བའོ། །

「攝持」即以大悲眼目觀視有情而作守護。

[184b]གཞེས་པ་ནི་བཞུགས་པ་སྟེ་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུའོ། །

「存行」即安住，乃至輪迴窮盡。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་སྐལ་བ་དང་ལྡན་ཞིང་བདུད་བཞི་བཅོམ་པའོ། །

「薄伽梵」即具薄伽且摧滅四魔。

དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་སོ་ལྔ་ལ་སོགས་པའོ། །

「彼等一切」即三十五尊等。

བདག་ཅེས་པ་ནི་དང་པོའི་མིང་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

「我」即起初說自名者。

ཐུགས་མི་འགྱུར་བར་གསོལ་བ་གདབ་པ་ནི་དགོངས་སུ་གསོལ་བའོ། །

心不轉變（一心）而作祈請即「請顧念」。

［由時間方面開示］

གཉིས་པ་བཤགས་པ་རང་གི་ངོ་བོ་ལ་དུས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྟན་པ་ནི། བདག་གི་སྐྱེ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

第二、發露悔除自性中由時間方面作開示者，即「我於此生」等語。

བདག་གི་དུས་འདི་ཙམ་དུ་སྡིག་པ་བྱས་སོ་ཞེས་སེམས་ལ་བསམས་<«པེ་»བསམ།>ནས་འགྱོད་པ་བསྐྱེད་པའོ། །

由思惟「我」迄此世所作惡業，思已而生追悔。

དེ་ལ་སྐྱེ་བ་འདི་ནི་དུས་འདིར་སྡིག་པ་བྱས་པ་དྲན་པར་བྱའོ། །

此中，「此生」，即謂［先］當憶念此世所作諸惡。

དེས་མཚོན་ནས་སྐྱེ་བ་ཐོག་མ་མེད་པ་སྟེ་<«སྣར་»སྔེ།>སྔ་མ་འདས་པ་ནས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་སྟེ། འཁོར་བ་ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་ཅན་ནོ།།

由此所代表「無有初始邊際」以來往昔過去無量「生中」，即謂輪迴有無始之時間性。

ཐོག་མ་མེད་པ་ནི་སྤྱིར་དགོངས་པ་འཁོར་བའི་སེམས་ཅན་ནམ་མཁའ་ལྟར་མཐའ་ཡས་པའོ།།

「無有初始邊際」，通常是指輪迴中的有情如虛空無邊。

དེ་དག་ཏུ་འཁོར་བ་ནི་ཟོ་ཆུན་གྱི་འཁྲུལ་འཁོར་ལྟར་ཡང་ནས་ཡང་དུ་འབྱུང་ཞིང་འཇིག་པའོ།།

在此等中「流轉」（輪迴），是說就像水車之輪，反復產生反復壞滅。

དེ་ཡང་ཚེ་རབས་སྔ་མ་ལ་སོགས་པར་འཁོར་བ་བཞིན་འདི་དང་ཕྱིས་སོ།།

此復如同過去諸生世等，此及以後［仍將發生］。

སྐྱེ་གནས་<«སྣར་»ནས།>གཞན་ནི་བྱོལ་སོང་ལ་སོགས་པ་དྲུག་པོའི་མངལ་ལ་སོགས་པར་རོ།།

「於諸餘生」即指如傍生等六種中胎［生］等類。

［由自性方面發露悔除］

གསུམ་པ་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་སྡིག་པ་བཤགས་པ་ནི། སྡིག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

第三、由自性方面發露悔除諸惡，即「諸惡」等語。

དེ་ཡང་བདག་གིས་<«པེ་»«སྣར་»གྱི>སྡིག་པ་འདི་ཙམ་ཞིག་བྱས་པ་ཞེས་འགྱོད་དེ། སེམས་སུན་བཏོན་ལ་བཤགས་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

如是以說「我所［作］如許諸惡」等乃起追悔，心起厭患而當「發露悔除」，即［此等文句］之義。

སྡིག་པ་བྱས་པ་ཡང་རྒྱུ་མ་རིག་པ་ལ་[21] བརྟེན་ནས་རྐྱེན་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་<«པེ་»-ལ་སོགས།>པ་གསུམ་གྱི་ཕྱེད་པོ་<«པེ་»«སྣར་»གྱིས་ཕྱེད་པ>ལུས་ལ་སོགས་པ་གསུམ་གྱིས་བྱས་སོ<«པེ་»«སྣར་»པའོ>། །

諸所作惡又基於無明之因、欲貪等緣分為三類，由身等三［門］所作。

དེ་ཡང་གསུམ་སྟེ། བྱས་ལ་མ་བསགས་པ་དང་། མ་བྱས་ཀྱང་བསགས་པ་དང་། བྱས་ལ་བསགས་པའི་སྡིག་པ་གསུམ་སྟེ་འདི་དག་ནི་མདོ་སྡེ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

此復有三：已作未積集、未作但積集、已作積集之惡三種，此等如契經［所講］應知。

དེ་ལ་སྡིག་པ་ནི་ངན་སོང་དུ་འགྲོ་བའི་སྔ་ལྟས་སོ།།

此中，「惡」即往險惡處（趣惡趣）之預兆。

འབྲས་བུ་ངན་སོང་སྐྱེད་ཅིང་དམ་པས་སྨད་པས་ན་མི་དགེ་བའོ།།

因為結果生於險惡，並為正士之所呵責，所以［說］是惡。

ལས་ནི་གོས་ཤིང་འབྱར་བ་སྟེ། ལུས་ལ་སོགས་པས་སྲོག་གཅོད་པ་ལ་སོགས་པ་བཅུའོ།།

業，即染污且粘黏者，由身等所作殺生等十種。

ལྗི་ཡང་ལ་སོགས་པ་ནི་གཞན་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ།།

輕重等據他處應知。

དེ་ཡང་གསུམ་སྟེ་བདག་གིས་<«སྣར་»གི།>དངོས་སུ་བྱས་པ་དང་། གཞན་བགྱིད་<«པེ་»གྱིད།>དུ་བསྐུལ་བ་དང་། བྱེད་པ་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་གསུམ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་འདྲ་སྟེ། ཁྱད་པར་དུ་ནི་བགྱིད་དུ་བསྐུལ་<«པེ་»«སྣར་»རྩལ།>བ་སྟེ་ཐེག་པ་ཆེན་[185a]པོ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།

此復有三：自己實際所作、教他作、隨喜［他］作三種，異熟相同。特別教他作，因為是大乘者之故。

དེ་དག་ནི་སྤྱི་ཡིན་ནོ། །

此等為總（概說）。

བྱེ་བྲག་ནི་མ་བྱིན་པར་ལེན་པ་ལ་སོགས་པའི་ནང་ནས་ལྔི་བ་ལྔ་ལས་འདིར་གསུམ་སྟེ། སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་མཆོད་རྟེན་བརྒྱད་པོའི་གསེར་ལ་སོགས་པའི་ནོར་རོ།

差別者（具體說），不與取等之內，佔五項重者之三：為利有情［建］八大制多（塔）之金等財物。

།དགེ་འདུན་ནི་མི་ཕྱེད་པ་སྟེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་ཉན་ཐོས་ཀྱིས་ཕྱེ་བའོ། །དེ་ཡང་དང་པོ་ནི་གཉིས་ལ་སོགས་པའིའོ<«པེ་»«སྣར་»པ་ཡིན།>། །གཉིས་པ་ནི་དགེ་སློང་བཞི་ལ་སོགས་པའོ། །

「僧伽」即不分壞，有菩薩與聲聞之分。如是初者（菩薩僧）二人等，第二（聲聞僧）苾芻四人等。

དེ་བས་ཀྱང་ལྔི་བ་ནི་ཕྱོགས་བཞིའི་དགེ་འདུན་ལ་སོགས་པའི་མགྲོན་<«པེ་»«སྣར་»འགྲོན།>པོ་ལ་སོགས་པའི་ནོར་རྐུ་བ་དང་<«པེ་»«སྣར་»-དང་།>དངོས་སུ་འཕྲོག་<«པེ་»འཕྲོགས།>པའོ། །

較此更重者，盜竊或實際奪取四方僧伽等賓客等之財物。

ཤིན་ཏུ་ལྔི་བ་ནི་མཚམས་མེད་པ་ལྔའོ། །

最極重者即「五無間」。

དེ་ཡང་སྡུག་བསྔལ་དང་བར་<«པེ་»«སྣར་»+མ།>དོ་མེད་པར་ཡིན་ཏེ། འདིའི་སྡིག་པའི་འབྲས་བུ་ལ་ནི་ཚད་མེད་དོ།།

此復是苦並且不經中有，此惡之結果無量。

ཉེས་པ་མེད་པ་དང་ཆུང་བ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ།།

［以此］亦應知無有或微小過失。

གཞན་ཡང་གཞན་དག་སྲོག་གཅོད་པ་ལ་སོགས་པ་བཅུ་བླངས་པ་<«པེ་»«སྣར་»-པ།>དེའི་ཟླ་ལ་<«སྣར་»ག།>ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་བདག་ཞུགས་པ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ།།

又復於殺他性命等「受取十［不善業］」與彼之伴隨亦應知無疑我皆曾趣入。

དེ་དག་གི་ཉེས་དམིགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྟན་པ་ནི་ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ལ་སོགས་པའོ།།

由此等之過患門而開示，即「由彼等業障覆蔽」等語。

དེ་ཡང་རྣམ་པར་སྨིན་པ་འདི་ལྟ་བུ་ཆེ་བ་ཡིན་<«སྣར་»ཡིད།>ལ་བསམས་ཏེ། རང་གི་སེམས་སུན་བཏོན་ལ། །ཤིན་ཏུ་འགྱོད་པས་བཤགས་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བ་<«པེ་»«སྣར་»པ།>ནི་ངག་གི་དོན་ཏོ།།

如是思惟如此異熟即是燒熱，令自心發起厭患，由極追悔而當「發露悔除」，即此文句之義。

དེ་ཡང་ལས་དེ་དག་གིས་བསྒྲིབས་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་མི་གསལ་བར་བྱས་པའོ། །

此復，「由彼等業障覆蔽」即令智慧不明了［之義］。

དེ་དག་གི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཅིར་འགྱུར་ཞེ་ན།

若問：此等異熟為何？

སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་ལ་སོགས་པའི་མི་ཁོམ་པ་བརྒྱད་དེ། དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་གོ་སྐབས་མེད་ལ། ལ་ལ་དེ་<«ཡི་»«སྐར་»ད།>ལྟར་སྡུག་བསྔལ་དང་བཅས་ལ། ལ་ལ་ཕྱིས་འགྱུར་བས་མི་ཁོམ་པ་སྟེ་དལ་འབྱོར་མེད་པའོ། །

［答曰：］即「有情地獄」等八無暇，無［值遇］正法之機會，一些如是苦俱，一些後後亦成無暇，故無暇滿。

དེ་ལ་དམྱལ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་སྡུག་བསྔལ་བ་སྟེ་ཕལ་པོ་ཆེ་དང་ཁ་འཐོར་བའོ། །

此中，「地獄」即極苦厄，眾多與分散。

དེ་ལ་<«ཡི་»«སྐར་»ཡང་།>དང་པོ་ནི་ཚ་བ་དང་གྲང་བས་བཅུ་དྲུག་གོ །གཉིས་པ་ནི་གནས་ཀྱིས་<«ཡི་»ཀྱི།>གཉིས་ཏེ། འདི་དག་ནི་མདོ་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་ཆེན་པོ་ལས་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། ལས་ངན་པ་<«སྐར་»པ།>ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ། །

此中，初者為燒熱與寒冷十八［地獄］。第二，以處分為二，此等應從《大正法念住經》中得知。此即極大惡業之果報。

དུད་འགྲོ་ནི་མི་ཤེས་པ་སྟེ། དེའི་སྐྱེ་བའི་གནས་ནི་མངལ་ནས་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །དེ་ཡང་གཉིས་ཏེ། དབྱིབས་ཀྱིས་ནི་བཞིའོ། །དེ་ནི་ཐ་མའིའོ། །

「傍生」即無知，彼生處有從胎所生等。此復有二，以形狀分為四，此處指最後者。

ལས་བར་མ་ནི་{ཡི་དགས་,ཡི་དྭགས་}[22]ཏེ་ཟས་ལ་སོགས་པ་<«པེ་»«སྣར་»-པ།>བཟའ་བ་ལ་སོགས་པ་འདོད་ལ་དེ་མེད་པ་སྟེ། དེའི་ཡུལ་[185b]ནི་འདུག་པ་སྟེ། གཤིན་རྗེའི་འཇིག་རྟེན་ནོ། །དེ་ཡང་གཉིས་སུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

中等業即「餓鬼」，於飲食等有食等欲求而不得。彼之境域即所在處，即「琰魔」世間。此復應知為二[23]。

ཡང་ན་ངན་སོང་གསུམ་པོ་དེ་དག་གི་རྒྱུ་ནི་ཕལ་ཆེར་སྲོག་གཅོད་པ་དང་སེར་སྣ་དང་གཏི་མུག་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

又復，應知此三種險惡處之因［分別］為多分殺生、慳吝、愚癡。

གསུམ་པོ་དེ་དག་ནི་ངན་པར་སོང་བ་ཡིན་ནོ། །

此三即險惡處（惡趣）。

ལས་ངན་པ་ཤིན་ཏུ་ཆུང་བ་ནི་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། མི་དང་ལྷའི་ནང་ནས་མི་ཁོམ་པ་ཡིན་ནོ།།

惡業極小者［其果］即「邊地」，即人天之中諸無暇者。

ངན་པ་འདི་དག་ནི་ངན་འགྲོ་ཡིན་ནོ།།

此等諸惡即為惡趣。

མཐའ་འཁོབ་ནི་ཡུལ་གང་ན་ཆོས་ལ་སོགས་པ་མེད་པ་སྟེ<«པེ་»«སྣར་»པའོ>། ཡུལ་གྱི་མཐའོ།།

所謂「邊」即任何無正法之境（地域），地域之邊際。

ཀླ་ཀློ་ནི་གླེན་ཞིང་རྨུགས་པའི་རང་བཞིན་ཏེ་སྐད་བཟང་པོ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་མི་ཤེས་པའོ།།

「彌戾車」即愚鈍癡暗自性，語言不雅等無知者。

ཡང་ན་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཀླ་ཀློ་ཞེས་ལ་ལ་དག་བྱེད་[24]དོ།།

又復，一些［於此處］糾正為「邊地之彌戾車」[25]。

དེ་དག་རྒྱུ་དེས་ལས་ངན་པ་བྱེད་པས་ངན་སོང་དུ་འགྲོ་བའོ།།

由此等因而作惡故往險惡之處（惡趣）。

ལྷ་ཚེ་རིང་པོ་ནི་བསོད་ནམས་ཆེ་ཞིང་ང་རྒྱལ་ཆེ་བ་སྟེ་བསྐལ་པ་[26]དཔག་ཏུ་མེད་པར་གནས་པ་ལྟ་བ་ལོག་པ་གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་གནས་ནའོ། །ཡང་ན་འགོག་<«སྣར་»འགག་།>པ་ངན་པ་སྦྱངས་པས་འདུ་ཤེས་འགོག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཀྱང་འཆད་དོ། །དེ་ཤི་ནས་དམྱལ་བར་འགྱུར་རོ།།

「長壽天」即福德大且我慢大者，於色界中，住無量劫，［未捨］邪見。也有說此類即是因習於惡斷滅法而［入］滅想［定］者。彼死後即轉為地獄。

མིར་སྐྱེས་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལ་དབང་བྱེད་པའི་མིག་ལ་སོགས་པའི་དབང་པོ་ལྔ་འམ་དྲུག་པ་ལ་སྐྱོན་ཞུགས་པས་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྐལ་བ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། གཅིག་དང་། གཉིས་དང་། གསུམ་དང་། བཞི་དང་། ལྔ་དང་། དྲུག་ཀ་མ་ཚང་བ་སྲིད་དོ།།

設生於人中，則於色等為根之眼等五根或六根出現過失，因而無［能修習］正法之分。會有一、二、三、四、五或六「根不全」各種可能。

ཤིན་ཏུ་ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ་ལ་སྐྱོན་ཞུགས་པ་ནི་ངན་པའོ། །ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་དང་བྲལ་བ་སྟེ་སངས་རྒྱས་ལ་སོགས་པ་མེད་དོ་ཞེས་སེམས་པ་ལྟ་བ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ནི་ཆད་པར་ལྟ་བ་སྟེ། མི་དགེ་བ་ཐམས་ཅད་པས་ལྕི་བའོ།།

極度［嚴重的］則在意根上出現過失，為極惡劣。離失正見，思惟「佛等無有」之顛倒見，即斷見，較一切不善為重。

གཞན་པ་རྟག་པར་ལྟ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡང་ངོ་།།

其他常見等亦然。

དེ་ལྟར་ན་བརྒྱད་དོ། །

如是有八種。

སངས་རྒྱས་འབྱུང་བ་ནི་སྤྱིར་ཡིན་ཏེ། དེ་<«པེ་»«སྣར་»ནི།>འཇིག་རྟེན་དུ་བྱོན་པ་ལ་ཕྱག་ལ་སོགས་པ་མི་བྱེད་པར་སྐུར་པ་འདེབས་པའོ། །

「佛出現」為總說，對於［諸佛］出現世間，不作敬禮等，反作毀謗。

ཡང་དེས་མཚོན་ནས་སངས་རྒྱས་མེད་པའི་གནས་སུ་སྐྱེས་པ་ནི་བརྒྱད་པའོ། །

復次，由此所代表生於無佛之處，共有八種。

དེ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོ་བསྟན་ནས། ཡུལ་གང་ལ་བཤགས་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ་འདི་ཁོ་ན་དབང་པོ་བཟང་པོ་ཡིན་གྱི་གཞན་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །

如是由自性門開示之後，對何境而作發露悔除？即謂「佛」等，唯此為諸根善妙而非其他。

དེ་ལ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་རྣམས་སོ། །

此中，「佛薄伽梵」即釋迦牟尼的等彼諸尊。

དེ་དག་ནི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པས་ན་ཡེ་ཤེས་སོ།།

彼等為一切智故「為智」；

དགེ་སྡིག་གི་[186a]ལས་ལ་སོགས་པ་<«པེ་»«སྣར་»པས།>གསལ་བར་རྟོགས་པས་ན་སྤྱན་ནོ།།

明了通達善惡之業等故「為眼」；

དབང་པོ་[27]ནི་ལེགས་པ་དང་ཉེས་པའི་ཁྱད་པར་ཐུགས་སུ་ཆུད་པའོ།།

「為證」即證知善妙與過失差別者；

ཚིག་ལ་སོགས་པ་འཁྲུལ་བ་མེད་པས་ན་ཚད་མ་སྟེ་མི་སླུ་བའོ།།

言詞等無誤失故，「為量」，即無欺誑。

ཐུགས་ཀྱིས་<«པེ་»«སྣར་»ཀྱི།>ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པས་ན་མཁྱེན་པའོ།།

心知一切故，為「知者」。

ཤེས་རབ་ཀྱི་སྤྱན་གྱིས་ཐམས་ཅད་གཟིགས་པས་ན་གཟིགས་པའོ།།

慧眼見一切故，為「見者」。

སྤྱན་སྔར་ནི་ད་ལྟར་མདུན་དུའོ།།

「前」即今對面。

ཚུལ་ཇི་ལྟར་བཤགས་པ་ནི་མཐོལ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨྲོ། ཡང་དག་པར་ཡིན་གྱི་ངག་འཁྱལ་ལ་སོགས་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།

如何發露悔除，即「陳說」等文句，真實而非綺語等。

དེ་ལ་ངག་གིས་བརྗོད་པ་ནི་མཐོལ་བའོ།།

此中，以語言說出即「陳說」。

འཆགས་པ་ནི་ཡིད་ཀྱིས་སོ་སོར་རོ།།

「發露」即以意各各［表露］。

ཉེས་པ་དེ་ཁས་ལེན་པས་ཞི་ལ་མི་འཆབ་པའོ།།

由承認過失而得止息，故而「不覆」。

མི་སྦེད་པ་ནི་དངོས་སུ་སྨྲེ<«པེ་»«སྣར་»ཏེ།>། དེ་བཞིན་<«པེ་»«སྣར་»བཞིན།>བཤགས་[28]ན་དག་པར་འགྱུར་རོ།།

「不藏」即實際，若如實發露則得清淨。

［遮止惡行力］

དེ་ལྟར་སྟོབས་གཉིས་བསྟན་ནས། དེ་<«པེ»«སྣར»དག>ནི་ཉེས་པ་ལས་ཀུན་ཏུ་ལྡོག་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྡིག་པ་བཤགས་པ་ནི་སླན་ཆད་ཀྱང་གཅོད་ཅིང་སྡོམ་པར་བགྱིད་ལགས་སོ་ཞེས་གསུངས་སོ།།

如是已開示二力，今以從一切過失遮止之力而作發露悔除者，即所說「從今斷除，並作防護」等語。

དེ་ཡང་སྔར་གྱི་འགྱོད་ཅིང་། ད་ལྟར་གྱི་འཆགས་ལ། ཕྱིས་མི་བྱེད་པ་ནི་དམ་པ་ཡིན་ལ། བཤགས་ཀྱང་བྱས་ན་སླར་འཕེལ་བར་འགྱུར་བས་ན་ནད་ལ་གནོད་པ་ན་བཟའ་བཏུང་ལྟར་མཚམས་གཅད་<«པེ»«སྣར»བཅད།>པར་བྱའོ།།

此復前之追悔，今之發露，後之不作，方為堅固；因為雖作悔除而後成增長，所以如害病時於飲食等而作限制。

དེ་ཕན་ཆད་ཀྱང་མི་དགེ་བ་བཅུ་ལ་སོགས་པའི་ཉེས་པ་རྣམས་རྒྱུན་གཅོད་ཅིང་ཕྱིས་མི་བྱེད་པར་བསྡམས་ཏེ་དེས་ནི་སྡིག་པ་དག་པར་འགྱུར་རོ།།

從此斷除十不善等諸過失，且後不更作而防護，由此諸惡得以淨化。

［對治現行力］

དེ་ལྟར་སྟོབས་གསུམ་པ་བསྟན་ནས་ད་ནི་གཉེན་པོ་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ནི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ།།

如是已開示第三力，今對治現行力者，即「彼等一切諸佛」等語。

དེ་ལ་སྡིག་པ་དེ་དག་སླར་མི་འཕེལ་ཞིང་ཚོགས་བསགས་པའི་དོན་དུ་རྒྱུད་ལ་དགེ་བ་བསྟན་<«པེ་»«སྣར་»བསྟེན།>པ་ནི་སྨན་ལྟ་བུར་ཤེས་པར་བྱའོ།།

此中，為令彼諸惡等後不增長，且積集資糧之故，於相續中開顯諸善，即如同藥物而應了知。

དེ་ལ་བསྔོ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལ་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག་དང་ལྡན་ལ། དེས་ཟིན་དགོས་པས་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག་དང་འདྲ་བ་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་གཉིས་སོ།།

此中，迴向等一切皆與菩薩六度相應，需由彼攝持，因此即與六度相同。此復有二。

དེ་ལ་བླ་ན་ཡོད་པ་ནི་ཀུན་དང་མཐུན་པ་སྟེ། དེ་ནི་སྐྱེ་བ་བཟང་པོ་བླངས་པར་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ།།

其中，有上者，即一切與［六度］隨順者，應知此即取得善妙生。

དེ་ལ་ཁམས་གསུམ་གྱི་སྐྱེ་གནས་ཏེ་ལྷ་དང་མི་དག་ཏུའོ།།

此於三界生處中，即天與人等。

སྦྱིན་པ་དང་མཐུན་པ་ནི་སྦྱིན་པའི་ཐ་མ་<«པེ་»«སྣར་»ན།>[29]སྟེ། དེས་མཆོག་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

與布施［度］隨順者即「下至施予」，亦應以此而知殊勝者。

དུད་འགྲོའི་སྐྱེ་གནས་ནི་ཁྱི་ལ་སོགས་པའོ། །དེ་ནི་ཡུལ་ཆུང་བ་སྟེ་ཆེན་པོ་ཡང་གཟུང་[186b]ངོ་། །

「傍生生處」，即犬等。彼對境雖小而所持甚大。

ཁམ་གཅིག་ནི་དངོས་པོ་ཆུང་བ་སྟེ་ཆེན་པོ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

「一口」即微小實物，亦應［以此］知其大者。

ཚུལ་ཁྲིམས་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པ་སྟེ། སྡོམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་སོགས་པའོ། །

「尸羅」即與尸羅［度］隨順，即律儀之尸羅等。

རྣམ་པར་དཀའ་<«པེ་»«སྣར་»དཀར།>བ་[30]བསྐྱེད་པས་ནི་<«པེ་»«སྣར་»ན།>དགེ་བའི་རྩ་བའོ། །

因出生白淨，故謂「善根」。

བཟོད་པ་དང་མཐུན་པ་ནི་ཚངས་སྤྱོད་དེ་སྡིག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་བྱམས་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་གནས་པས་གཤེ་བ་ལ་སླར་མི་གཤེ་བ་ལ་སོགས་པ་དགེ་སྦྱོང་གི་ཆོས་དང་ལྡན་པ་སྟེ། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ལ་ནི་མི་བྱའོ། །

與安忍［度］隨順者，即「梵行」，彼離諸惡、安住慈等，故雖遭罵詈而不反罵等具足沙門法；［此處］非指離欲貪［之梵行］。

བརྩོན་འགྲུས་དང་མཐུན་པ་ནི་སེམས་ཅན་ཡོངས་སུ་སྨིན་པར་བྱེད་པ་སྟེ། བདག་གིས་བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་མངོན་པར་ཤེས་པ་ལྔའི་སྒོ་ནས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་ལྟ་བ་དང་ལམ་ལས་བཟློག་པ་<«པེ་»«སྣར་»-པ>སྟེ་ཡང་དག་པ་ལ་བཙུག་པས་རྒྱུད་སྨིན་པར་བྱས་པ་སྟེ། གྲོལ་བ་དང་མཐར་ཕྱིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

與精進［度］隨順者，即「成熟有情」，應知即「我」以大精進，由五神通之門，令一切有情從顛倒之見與道上捨離，令入正［見與道］，而成熟［彼等］相續，［令獲］解脫及至究竟。

བསམ་གཏན་དང་མཐུན་པ་ནི་སྨོན་པ་དང་འཇུག་པ་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་<«པེ་»-ཏུ།>སེམས་བསྐྱེད་པ་སྟེ། དེ་དག་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གནས་པ་ནི་<«པེ་»«སྣར་»ནི།>ལམ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའོ། །

與靜慮［度］隨順者，即「發」願與行暨世俗與勝義「菩提心」，以於此等專注一趣，不顛倒之道。

ལྷ་ན་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་མཐུན་པར་བསྒོ་བ་སྟེ། དེ་ལ་གོང་ན་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཆོས་ཉིད་རྟོགས་པ་སྟེ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་སོ། །

「無上智」者，即與般若波羅蜜多隨順而迴向，此中「無上智」即通達無二法性，謂智慧資糧。

དེ་ལ་བཞི་ནི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་སུ་འགྱུར་ལ། ལྔ་པ་ནི། གཉིས་ཀའོ། །དྲུག་པ་ནི་ཅིག་ཤོས་ཏེ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གཉིས་སུ་<«པེ་»-སྐྱ>འདུས་སོ།།

此［六度］中，四者作為福德資糧，第五是［福德與智慧］二者，第六唯一［是智慧資糧］，但合計所有則為二者。

དྲུག་པོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ལ་སོགས་པ་སྨོས། དགེ་བ་སོ་སོ་བ་དང་། དངོས་པོ་གཅིག་ཏུ་བྱས་ཏེ་བསྲུམས་པ་ནི་འདྲེས་པར་བྱས་པའོ། །མི་ཕྱེད་པར་བྱས་པ་ནི་བསྡོམས་པ་སྟེ་རང་བཞིན་མེད་པར་རོ།།

若問「彼等」六者「悉皆」以如何之法［而作迴向］？即「合集」等語。各各善及實事合一而「搏聚」，即作雜糅。不分即「總計」，以無自性。

གང་བསྔོ་ཞེ་ན། བླ་ན་མེད་པ་ལ་སོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སུའོ།།

迴向何者？即「無上」等語［所表之］成佛。

དེ་ཉན་ཐོས་ལས་འཕགས་པ་ནི་བླ་ན་མེད་པའོ།།

彼較聲聞更聖，即「無上」。

གོང་ན་མེད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་སོ།།

「無勝」者，即佛也。

གོང་མ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་གོང་<«སྣར་»ངོ་།>ན་གནས་པ་གཉིས་པོ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་དག་གི་གོང་མ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའོ།།

[「勝之勝」一語中]「勝」謂世間之二勝處，彼之勝者(勝之勝)，乃菩提薩埵。

བླ་མ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཡིན་ལ། དེའི་བླ་མ་ནི་སངས་རྒྱས་ཏེ་དེའི་གོང་ན་གཞན་མེད་པའོ། །དེ་ཉིད་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་སྟེ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའོ།།

[「無上之無上」一語中]「無上」即諸菩提薩埵，彼之「無上」者即佛，彼之上更無其他。此即摩訶菩提薩埵，亦即一切智者也。

ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ནི་འཁོར་[187a]གསུམ་ཡོངས་སུ་དག་པ་སྟེ་མི་དམིགས་པའོ།།

「圓滿迴向」者，即三輪清淨無所緣也。

དེ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བསྔོ་བ་ཐུན་མོང་བའོ།།

此即菩提薩埵之共通迴向。

བླ་ན་མེད་པའི་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཀྱི་བསྔོ་བ་ནི་ཐབས་མཁས་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་བསྔོ་བ་ནི་ཇི་ལྟར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ།།

迴向「阿耨多羅」（無上）佛（正等覺）本身，乃善巧方便，如是迴向者，即如所說之語等。

བདག་གིས་བསྔོ་བ་མི་ཤེས་པས། དེ་ལྟར་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ནི་ཁྱ་ནོམ་པ་ལ་སོགས་པས་གུས་པའོ།།

因我自己不知迴向，故如是言「圓滿迴向」者，乃以上妙［言詞］等而申恭敬。

དུས་གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་བསྔོས་པ་ལྟར་བདག་ཀྱང་གུས་པས་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ནི་གདམས་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ།།

如三世諸佛所作迴向，我亦恭敬「圓滿迴向」者，乃大教授。

ཕུང་པོ་གསུམ་པ་དང་མཐུན་པར་བསྔོ་བ་ནི་སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་ནི་སོ་སོར་བཤགས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ།།

隨順三蘊而迴向者，即「一切諸惡悉皆各各發露悔除」等語。

དེ་ལ་སྡིག་པ་བཤགས་པའི་ཕུང་པོ་དང་། དག་པ་དང་མ་དག་པའི་དགེ་བའི་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་ནི་དེ་དག་ཡུལ་

དུ་བྱས་ན་དགའ་བའི་ཕུང་པོ་དང་། སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ལ་མྱ་ངན་ལས་མི་འདའ་བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐུལ་བ་ནི་<«སྣར་»ན།>གསོལ་བ་འདེབས་པའི་ཕུང་པོ་སྟེ། དེ་གསུམ་གྱིས་<«པེ་»ཀྱི>བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ལ་སོགས་པའོ། །

此中，(１)將諸惡發露悔除之蘊、(２)淨與不淨(世間與出世間)善之隨喜，即以彼等為對境歡喜之蘊、（3）勸請一切諸佛不般涅槃及轉法輪之祈請蘊，以此三者積集無量福德。

དེ་དག་གི་ཞར་ལ་སྨོན་ལམ་འདེབས་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་སྨོན་པས་ན་ཡེ་ཤེས་བླ་ན་<«པེ་»«སྣར་»-ན།>མེད་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ། །

隨應此等而發願者，即發願獲證正等覺故而說「惟願獲得無上智」等語。

སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཉེན་པོ་སྐྱབས་<«པེ་»སྐབས།>སུ་འགྲོ་བ་མཆོག་ཡིན་པས་འདིར་ཡང་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་ནི་<«པེ་»«སྣར་»-ནི།>མི་མཆོག་རྒྱལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

一切惡之對治即最勝歸依，因此於此再次歸依，即「勝者人中尊」等語。

དེ་ལ་སྔོན་ནི་ཐུན་མོང་དུ་བསྟན་ལ། ད་ལྟར་ནི་སྐྱབས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཁོ་ན་ཡིན་པས་གཉིས་པོ་ནི་འདིར་མ་སྨོས་པའོ། །

此中「過去」者如共通而說，「現在」者為歸依之究竟，唯是佛故，此處不說為二者。

དེ་ལ་མི་མཆོག་ནི་མིའི་སྐྱེ་བ་ཞེས་པ་སྟེ་སྤྲུལ་སྐུའོ།།

此中「人中尊」即謂生為人中之化身。

ཡོན་ཏན་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྟོབས་ལ་སོགས་པའོ།།

「功德」者即佛之［十］力等。

བསྔགས་པ་ནི་ཁྱད་པར་དུ་བསྟོད་པའོ།།

「稱揚」者即特別讚歎。

སུམ་ཅུ་རྩ་ལྔ་པོ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་མཐའ་ཡས་པ་ནི་མི་ཟད་པའི་རྒྱ་མཚོ་དཔེར་བྱས་པ་སྟེ་གྲངས་སོ།།

三十五尊等諸尊無邊者，即喻作「無邊之海」，以言其量。

ཐལ་མོ་ནི་<«སྣར་»མི།>ལུས་ཀྱིས་སོ། །སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་ནི་ངག་དང་སེམས་ཀྱིས་སོ།།

「合掌」謂以身；「歸依」即以語與心。

དེ་ལྟར་སྟོབས་བཞི་དང་ལྡན་པས། །སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་དག་འགྱུར་ཏེ། །ཚོགས་རྫོགས་ནས་ནི་སངས་རྒྱས་འཐོབ། །
དེ་བས་ཀུན་གྱིས་འདིར་<«པེ་»«སྣར་»འདི།>ཤེས་བྱ། །འདིར་ནི་མདོ་ཙམ་དུ་བཀོལ་ཏེ། །རྒྱས་པར་མདོ་སྡེ་ལས་ཤེས་བྱ། །

如是具足四力故
一切諸惡得淨化
資糧圓滿得成佛
是故皆於此應知
此處僅略作解說
廣如契經中應知

འདི་ལྟར་ཤེས་བྱས་འབད་པ་[187b]ཡིས། །ནུས་ཚད་སྡིག་པ་བཤགས་པར་བྱ། །རིན་ཆེན་ལུས་འདི་ཐོབ་ནས་ནི། །ལེ་ལོ་སྙོམ་<«པེ་»སྣར་»སྙོམས།>ལས་མེད་པ་མཚར། །རང་སེམས་ཀྱིས་ནི་རང་ལ་རྟོགས། །ཡི་མུག་མི་འགྱུར་ངོ་མཚར་ཆེ། །

如是知已應勵力
盡力發露悔除惡
由獲此一珍寶身
懶惰懈怠切莫有
以自心而自通達
心無懊惱甚希奇

བདག་གིས་སྙིང་རྗེའི་ཤུགས་ཀྱིས་སེམས་ཅན་དོན་དུ་ནི། །བྱང་ཆུབ་ལྟུང་བ་བཤགས་པའི་འགྲེལ་པ་འདི་བྱས་པས། །དེ་སྐྱེས་དགེ་བ་དྲི་མེད་དེ་ཡིས་སེམས་ཅན་རྣམས། ཐུ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ལྷ་དབུའི་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག །

我由悲愍勢力為饒益有情
作此菩提墮犯發露悔除釋
所生無垢諸善惟願諸有情
成就等同龍自在王正等覺

ལྟ་བ་ཐམས་ཅད་སེལ་མཛད་ཅིང་། །ཡང་དག་ལམ་ནི་སྟོན་པ་པོ<«སྣར་»པའོ>། །སེང་གེ་ལྟ་བུའི་བདུད་འཇོམས་པའི། །གཽ་ཏམ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།།

清除一切諸妄見
開示清淨正道者
如同獅子摧諸魔
喬達摩前稽首禮

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལྟུང་བ་བཤགས་པའི་འགྲེལ་པ། སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། །།རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཤཱནྟ་རཀྵི་ཏ་དང་། བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་<«པེ་»«སྣར་»ལོཙྪ>་བ་ཉི་བ་དེ་བ་ཛྙཱ་ཥས་བསྒྱུར་ཅིང་ཞུས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།། །།

菩提墮犯發露悔除釋，大軌範師聖龍猛（龍樹）所作圓滿。印度親教師寂護、吐蕃（藏地）譯師尼瓦天音翻譯並校定。

註釋

1 對勘本校註，北京及納塘本此處應作 བརྩེགས་，據此而譯。

2 དབང་ 字訛誤，根據對勘本（67-470），應為 དཔང་，即 དཔང་པོར་མ་བཞག་（不立為證）。

3 對勘本校註，北京及納塘本此處應作 གཞི་，據此而譯。

4 對勘本校註，北京及納塘本此處應作 འཇིགས་，據此而譯。

5 「性相」：藏文 མཚན་ཉིད་，但此處應指佛名號，及據該名號各部分的名義，來闡釋該佛各方面的特勝。

6 對勘本校註，北京及納塘本此處應作 རྫོགས་，據此而譯。

7 對勘本校註，北京及納塘本此處應作 དཔའ་，據此而譯。

8 訛誤，根據對勘本（67-477）及納塘本（214/10）應作 མངོན་པར་མཐོ་བ་（增上生）。

9 「神力」：藏文 རྫུ་འཕྲུལ་，梵文 ṛddhi，玄奘譯作「神力」、「神通」、「神通力」等。

10 在前面賢吉祥如來名號釋義處，將「吉祥」釋為彼佛功德即「圓滿自他利益」。此處說「『吉祥』即事業，如前而知」，應指在此佛名中，「圓滿自他利益」為其事業。

11 訛誤，根據對勘本（67-479）應為 དཔལ་（吉祥）。

12 訛誤，根據對勘本（67-478）應為 འོད་ཕུང་（光蘊）。

13 訛誤，根據對勘本（67-480）應為 ཉེས་པས་མ་གོས་（不為過失所染）。

14 見前栴檀吉祥如來名號釋義之註。

15 「善遍稱名相吉祥」係按梵文名稱形式，即 suparikīrti-nāmadheya-śrī 而譯，與藏文對譯名稱中各部分次序不同。藏文名稱形式為：མཚན་དཔལ་ཤིན་ཏུ་ཡོངས་གྲགས་（相－吉祥－善遍稱）。因此下文是按此次序逐一闡釋。

16 此佛名中「自在」對譯藏文 དབང་པོ་，對應（存世）梵文本佛名中的 indra。此字兼可譯作「自在」或「根」。為傳達此處釋文中 དབང་པོ་ 所含有的自在之義，在譯佛名時處理為「自在」。詳細分析請見拙作新譯《聖三蘊經》該處註釋。

17 排版訛誤，根據對勘本應為 དཀར་པོ་ས་གཙོན་。

18 訛誤，根據對勘本（67-482）應為 སྡོང་བུ་（莖）。

19 此處有異文「善住寶蓮華座山主之王」。

20 སོ་ 字衍文，根據對勘本，應為 སོ་ལྔ་པོ་（三十五尊）。

21 བླ་ 字訛誤，根據對勘本應為 ལ་，即 རྒྱུ་མ་རིག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་。

22 根據對勘本，應為 ཡི་དྭགས་（67-486）。

23 存世梵文本此處並未實際出現「餓鬼」一詞，僅作 yamaviṣayaṃ（琰魔之境），因此可知本釋論此句意在說明此指二種，即餓鬼與地獄（琰魔之境）。古漢譯如不空譯文，此處亦僅對「鬼趣」，可為佐證。

24 此處 ཞེས་པ་ལ་དག་བྱེད་ 訛誤，根據對勘本（67-486），應為 ཞེས་ལ་ལ་དག་བྱེད་（一些說為……而改正）。

25 藏文文本（包括一些古典漢譯，如不空譯文等）均將「邊地」與「彌戾車」分開列舉，即：「或生邊地，或生彌戾車」。但存世梵文本此處作 pratyanta-janapadeṣu mlecchesu vā pratyājāyeyaṃ，可釋為「生於邊地彌戾車」，意謂邊地與彌戾車為一處。故此釋論有此句糾正之語，亦可反證存世梵文本。

26 訛誤，根據對勘本（67-486）應為 བསྐལ་པ་（劫）。

27 དབང་པོ་ 訛誤，本經中此處為 དཔང་པོ་（證）。對勘本此處亦訛誤，核對納塘版（219 葉背 /438 第二行），應為 དཔང་པོ་。

28 གཤེགས་ 字訛誤，根據對勘本（67-487），應為 བཤགས་，即 དེ་བཞིན་བཤགས་ན་（若如實發露）。

29 對勘本校註，北京與納塘本均作 ཟ་ན་，與本經相符，據此而譯。

30 對勘本校註，དཀའ་ 字訛誤，北京與納塘本均作 དཀར་，即 རྣམ་པར་དཀར་བ་（白淨）。

【七佛滅罪真言】（三遍）

離婆離婆地　求訶求訶帝　陀羅尼帝　尼訶囉帝　毗黎你帝

摩訶伽帝　真陵乾帝　娑婆訶

【補闕真言】（三遍）

南無喝囉怛那哆囉夜耶　佉囉佉囉　俱住俱住　摩囉摩囉

虎囉　吽　賀賀　蘇怛拏　吽　潑抹拏　娑婆訶

【三皈依】

自皈依佛　當願眾生　體解大道　發無上心（問訊）

自皈依法　當願眾生　深入經藏　智慧如海（問訊）

自皈依僧　當願眾生　統領大眾　一切無礙（問訊）

【迴向文】

（一）

願以此功德　普及於一切

我等與眾生　皆共成佛道

（二）

願以此功德　莊嚴佛淨土

上報四重恩　下濟三途苦

若有見聞者　悉發菩提心

盡此一報身　同生極樂國

（三）

文殊師利勇猛智　普賢慧行亦復然
我今迴向諸善根　隨彼一切常修學
三世諸佛所稱歎　如是最勝諸大願
我今迴向諸善根　為得普賢殊勝行
我此普賢殊勝行　無邊勝福皆迴向
普願沉溺諸眾生　速往無量光佛剎

《菩提墮犯發露悔除釋》 編譯團隊：

譯者：陳智音（Sherab Chen）
審查：圓滿法藏編輯委員會
設計排版：朱元華、張春靜
欽哲基金會・圓滿法藏佛典漢譯計畫工作團隊與義工小組

圓滿法藏・佛典漢譯

THE KUMARAJIVA PROJECT